

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele.

Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

DANSKE KØBSTÆDERS HISTORIE OG DERES ERHVERVSLIV
REDIGERET AF O. HOUGAARD OG A. WEDDERKOP HEDEGAARD

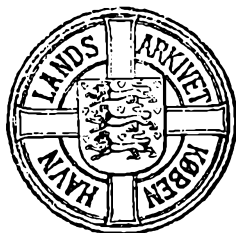
HELSINGØR

XXVI

DET HISTORISKE AFSNIT

AF

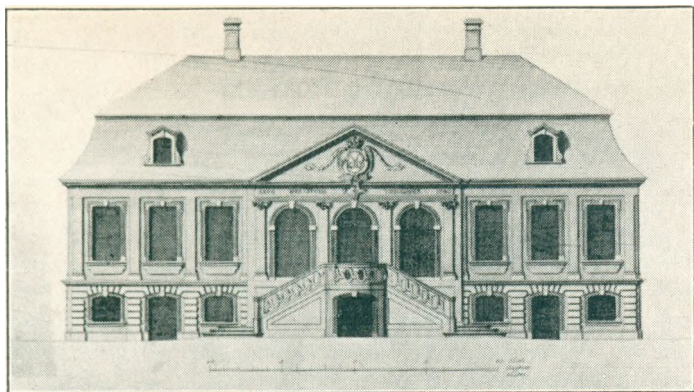
LAURITS PEDERSEN

UDGIVET PAA

DANSK HANDEL & INDUSTRI FORLAG

KØBENHAVN

Øresundstoldkammeret, opført 1740. (Efter Vitruvius.)

SUNDETS BY

SAGNET fortæller, at Asakvinden Gefion spændte sine fire Sønner for Ploven og drog den Kæmpefure, som skiller Sjælland fra Skaane. Og ser man Sundet en smuk Sommerdag, forstaar man, at der netop maatte en Gudindes Haand til at fremtrylle den friske, blide Ynde, som hviler over det solglitrende Sund og dets vaargrønne, skovklædte Kyst. I Historien blev Sundet Danmarks navnkundigste Stræde. Nobilissimum daniae fretum orr Sondt, kalder Braunius det. »Øresund, som ellers par excellence kaldes ikkun Sundet,« hedder det i Pontoppidans Danske Atlas. »Sundet,« sagde man herhjemme; der kunde ikke være Tvivl om, hvilket man mente. Og denne overlegne Form for Navnet gled ind i de fleste europæiske Sprog.

At passere Sundet var i gamle Dage en stor Begivenhed i Sømandens Liv. Den bekendte franske Rejsende Charles Ogier, der 1634 gæstede Helsingør, beretter, at enhver, der for første Gang sejlede gennem Øresund, fik et Reb om Livet og blev kastet udenbords for at døbes i Sundets Bølger. Og endnu langt senere hedder det, at selv en Kinafarce ikke regnedes for Sømand, med mindre han i det mindste en Gang i sit Liv havde prøvet de Prygl, der vankede i den brogede Vrimmel af Søfolk, som daglig færdedes om Øresundstoldkammeret i Helsingør. For Sømanden var Øresund den Port, som fra den lille hjemlige Østersø førte ud til de store Verdenshave.

Udlandets Herskere fæstede deres Blik paa den verdenskendte Handelsvej, hvor den danske Konge krævede Told af de Skibe, som stævnede til og fra de store Handelsbyer ved Østersøen. Modstridende Interesser mødtes, og Gang paa Gang stod Kampen her mellem Danske

og Lybækkere, Svenske og Hollændere. Men senere, da Striden stilledede af, blev Sundet den

Grænse, som skiller ej,
»gyngende Landevej,

over hvilken Svenske og Danske i 1840'erne rakte hinanden Broderhaand.

Ved sin Historie og fremfor alt ved sin Naturskønhed vil Øresund altid være det fornemste af de danske Sunde.

»Dejlige Øresund,
kantet med Klint og Lund,
stolte Byer, guldbesaa'de Agre,«

synger Carl Ploug. Og Drachmann mener, at kun Messinastrædet og Bosphorus i Skønhed kan maale sig med Øresund. Nordsjælland var for ham »en Perle af et sjællandsk Landskab,« som »er og bliver vort Lands særlige Stykke Romantik.« Men ingen Plet af dette elskede han saa højt som de helsingørske Skove med de stille Søer, »Soria-Moria-Landet østen for Sol og vesten for Maane,« hvor den evige Nord-Nordvest suser sin Sang i de stive, tunge Kroner, og hvor man strækker sig paa den grønne Skrænt og lader Øjet som en søgende Maage sænke sig i det bølgefurede Sund. »Faa andre Skove har saa shakespearesk en Susen gennem Kronerne.« »I denne Skov bliver selv en ganske almindelig Københavner Digter.«

Ingen dansk Digter har dog følt sig i den Grad betaget af Sundets Skønhed som H. C. Andersen. En Junidag i 1826 stod han paa Skrænten bag Marienlyst Slot og saa for første Gang ud over Byen og Sundet mod Skaanes Kyst og Tycho Brahes Ø, og nogle Dage senere beskriver han i et Brev til Rahbek, hvorledes det »opløftende« Syn af den »fortryllende dejlige« Natur har hensat ham i en Henrykkelsens Tilstand, som han i sin barnlige Stil kun kan sammenligne med »Saligheden efter Døden«.

De danske Kunstnere har fundet Øresund. Malerne har malet det og Digterne sunget om det. Men Farver og Ord formaar saa lidet. Sundet maa ses med egne Øjne.

Men hvorfra skal man se Sundet?

De to Broderlandes Monarker, Karl XV og Frederik VII, skal engang have disputeret om, hvis Sundbred der var den skønneste.

»Skaane savner de nordsjællandske Skove,« sagde Frederik VII lidt brovtende. »Ja,« svarede Karl XV galant, »men I Danske mangler det allervigtigste: Udsigten til Sjællands henrivende Kyst.«

Havde en Helsingoraner været til Stede, vilde han have kunnet oplyse, at her yderst paa Pynten ved Sjællandsøre savnes denne Udsigt ikke. Her kan man som intet andet Sted overskue begge Sundbredder mod Nord som mod Syd. — Og Sundet maa netop ses fra Helsingør, dels fordi det her, hvor man har den anden Sundbred og de forbisejende Skibe saa nær, frembyder en Skønhed og et Liv, som intet andet

Sted, og dels fordi Helsingør er Sundets By, Elsinore op de sondt, som Hollænderne kaldte den, til hvilken Sundets Minder er uløseligt knyttet.

Paa den smalle Kystbræmme nedenfor Bakkerne fandt den gamle Sundtoldstad sin Plads. Her laa den fylket om sine Kirker og Klostre, med Front mod Søen, hvorfra den hentede sin Velstand, men i Ly af Kongeborgen paa Sjællandsøre. I sine Velmagtsdage var den større end Odense, Aarhus og Aalborg, og paa Grund af Sundtoldslivet i langt højere Grad end nogen af disse et Samlingssted for fremmede. Arent Berntsen kalder den 1656 »fast den lystigste Købstad i Danmark, formedelst de adskillige Nationers mange Skibe, som der idelig ankomme.« Og for Jens With, som 1798 besøger den, staar den som »Dronningen blandt alle Sjællands Købstæder,« i hvilken den ejendommeligste Blanding af alle Europas Nationer surrer om det stolte Toldkammer »lig en jagende Sværm Oldenborrer paa en smuk Majaften.«

Men skønt Helsingør saaledes altid har haft et stærkt internationalt Præg, rummer den dog nogle af Danmarks betydeligste nationale Minder. Her ligger Nordens bedst bevarede Kloster og Danmarks stolteste Kongeborg. Og her lokaliseredes Sagnene om Hamlet og Holger Danske. Hamlet, som Shakespeare hentede i den danske Saga, og knyttede til Helsingør og Slottet her, hvor det danske Hof udfoldede al Renæssancens Pragt. Og Holger Danske, Sagnhelten, der til sit Danskernavn knyttede Frankernes Lov over Danskens Tapperhed.

Sagnheltens Navn bør dog ikke være de eneste, der nævnes i Forbindelse med Helsingør. Mænd som Poul Laxmand, Poul Helgesen, Frants Vormorsen, Kristian Pedersen, Hans Christensen Sthen, Herluf Trolle og Hans Rostgaard, er paa forskellig Maade knyttede til denne By. Her skrev Tyge Brahes lærde Søster, Sofie Brahe, den danske Adels Slægtsbog og H. C. Andersen sine første Digte, og her fandt Holger Drachmann Ro blandt »venlige Mennesker« i det gamle Apotek og Stof til sin Digtning i den gamle By.

Heller ikke bør man for Klostret og Kronborg glemme selve det gamle Helsingør. Fra Sundtoldstiden er her bevaret en Samling gamle borgerlige Huse, som giver den sit Særpræg. Som Arkitekturby hører den til de sjældne i Danmark,« hedder det i et Fagskrift. »Den er det ved sine karakterfulde Bygninger fra de mange Tider og Stilarter, fordi Middelalder, Renæssance, Holbergs Tid og den »florisante« Handelsperiode her sætter hinanden Stævne paa Gader og Pladser.«

Men iøvrigt er Nutidens Helsingør ingen gammeldags By. Paa Grund af sin Beliggenhed og i Følge gammel Tradition har den ogsaa i moderne Former bevaret et aristokratisk Særpræg. Der er lagt Afsælt i de snævre Gader og de store Spejlglasruder sidder tættere i Rad end i andre Provinsbyer. Langs Sundbredden ligger Villa ved Villa nordpaa til Hornbæk og sydpaa til Hovedstaden. Mod Nord har Marienlyst med sine mægtige Hotelbygninger og sin Villaby rejst sig som en

ny Forstad, og mod Øst er Skibsværftet vokset frem, fra hvilket Marskinernes Larmen og tusind Hammerslag lyder over den gamle By.

Og hviler Sundtoldsstaden ved Vintertid i Provinsbyens Ro, saa hersker her om Sommeren Storstadstravlhed. De fremmede strømmer nu som i gamle Dage hertil. »Ert land är vårt vederquägelsesort,« siger Genboerne, og hver eneste Sommersøndag søger de i Hundredvis over Sundet til den danske Bøgeskov. Udenlandske Turister gæster Helsingør, og i »Nationernes Allé« i Marienlyst søger Udlandets Velhavere Sommerhvile. Fra alle Kanter drages de mod Sundets gamle ejendommelige By, der indeholder den vidunderligste Blanding af gammelt og nyt, hjemligt og fremmed, Verdenstravlhed og landlig Fred.

Træk af Byens Historie.

Helsingør nævnes første Gang i Kong Valdemars Jordebog (c. 1250). Byen laa dengang ved det gamle Flynderborg, hvis Rester man har fundet ved Udgravning af en Bakke syd for Byen. Flynderborg blev nedrevet af Erik af Pommern, som opførte en ny Fæstning »Krogen« eller »Ørekrog« yderst paa Pynten, hvor Sundet er smallest, og lovede Skattefrihed til de Borgere, der vilde bosætte sig i den ny By, som han anlagde nedenfor Bakkerne ved den nye Borg. Gadeplanen i det nuværende gamle Helsingør stammer fra hans Tid, han oprettede et Sortebrødre-, et Graabrødre- og et Karmeliterkloster og gav Byen dens første kendte Købstadprivilegier. Og endelig indførte han Øresundstolden. Ingen dansk Konge har haft et saa klart Blik for Øresunds Betydning som han. Medens Handelen paa Østersøen før gik over Hamborg-Lybæk, og kun faa søfarende valgte Vejen nord om Skagen — antagelig af Frygt for Sørøvere — søgte Erik af Pommern at drage Nederlændernes Handel paa Østersøen gennem Øresund. Hans Borg »Krogen« var bestemt til at beherske Sundet, saa han kunde kræve Told af de forbisejlende Skibe. Rimeligvis var Tolden en Art Vederlag for, at den danske Konge holdt Søvejen fri for Sørøvere. Fangne Sørøvere førtes derfor til Helsingør for at henrettes, og de fremmede Skippere kunde paa Stejlerne ved Strandbredden se Sørøvernes afhuggede Hoveder, Beviset for, at Danskerne samvittighedsfuldt røgtede deres Hverv.

Paa Grund af sin udsatte Beliggenhed blev Helsingør ofte hjem søgt af Fjender. Flynderborg havde ikke formaaet at værne Byen. 1289 kom Erik Præstehader herved for at hjælpe Marsk Stig og de fredløse, og den 6. Juli »begav Kongen sig til Lands og brændte Helsingør udi Aske« 1312 og senere 1369 blev den plyndret af Hansesæderne, hvem Valdemar Atterdag 1370 maatte overlade Genbobyen Helsingborg for et Tidsrum af 15 Aar.

Erik af Pommerns Bestræbelser for at drage Handelen paa Østersøen gennem Øresund fandt selvfølgelig Modstand hos Lybækkerne,

som derved mistede deres Mellemand; men hans nye Borg synes i Ænhet et Hundredeaar at have været stærk nok til at værne Byen, der nu efter Sundtoldens Indførelse har sin første Blomstringsperiode. Da Lybækkerne 1512 angreb den, blev de slaæede tilbage, og Danskerne hoverer i en gammel Vise over, at de lybske Kugler kun havde ramt en Kat:

»De skøde en Kat for Helsingørs Hus,
den samme fanger end Rotter og Mus.«

1523 angreb de atter Byen, og denne Gang hedder det, at Helsingoranerne skyndte sig til Skovs med, hvad de kunde bjerge, medens Fjenderne afbrændte Byen. Da Lybækkerne 1535 kom igen som Kristians II's Forbundsfæller, erobrede de Helsingør og tilbød endogsaa Henrik VIII af England at overlade ham den. Men 1536 sejrede Kristian III over Lybækkerne. Helsingør blev tilbageerobret, og den lybske Admiral Marcus Meyer, som var tagen til Fange, blev ført til Helsingør, hvor han blev lagt paa Pinebænk og henrettet d. 13. Juni 1536. Hermed var Lybækkernes Rolle udspillet, i Helsingør som i det øvrige Danmark. Og da Byens Klostre samtidig ved Reformationens Indførelse ophævedes, forsvandt lidt efter lidt to Samfundsklasser, som havde præget det middelalderlige Helsingør: de lybske Kræmmere og Tiggermunkene.

*

*

*

Naar Østersøens Handelsvej nu efter langvarige Kampe var forlagt til Øresund, var det en Sejr for Nederlænderne, hvis pengestærke Handelsmænd nu trængte sig frem som Arvtagere til den Indflydelse, de nordtyske Stæder havde mistet, og det ikke mindst i Helsingør. Det er mere end en Tilfældighed, at den handelskyndige Sigbrit Willumsdatter, som paa Kristian II's Tid forvaltede Øresundstolden, netop var Hollænderinde, og at Hollænderne »i forrige Tider« kaldte Helsingør »Lille Amsterdam«. Mange nederlandske Købmænd bosatte sig i Helsingør, og en stor Del af de ved Kronborgs Opførelse indkaldte nederlandske Haandværkere blev efter Slottets Fuldførelse boende her. Ikke alene det i nederlandsk Renæssancestil opførte Slot, men ogsaa enkelte Borgerhuse i Helsingør staar som varige Minder om den nederlandske Paavirkning.

Tyskerne glemte imidlertid ikke Helsingør. Mod Slutningen af det 16. Aarhundrede møder de i stort Antal som fredelige Gæster. 1576 er de fremmede saa mange, at de danner en egen tysk-nederlandsk Menighed, som af Frederik II faar Lov at benytte den mindste af Byens Kirker. Blandt de til Kronborgs Opførelse indkaldte Haandværkere var ikke faa Tyskere; men det er dog navnlig paa Trediveaarskrigens Tid, at tyske Haandværkere i stort Antal søger hertil. Det faldt naturligt for de helsingørske Haandværkerlav at slutte sig til de tyske Lavskorporationer. Tysklands nære Beliggenhed gjorde Udslaget.

Helsingør efter Haandtegning fra ca. 1580, vistnok af Hans Knieper.

Aar for Aar vokser den tyske Indflydelse, og i Begyndelsen af det 17. Aarhundrede maa den siges at have sejret over den nederlandske.

Som Opførelsen af Krogen Slot og Karmeliterklosteret betegner den første Opgangsperiode for Helsingør, saaledes er Kronborgs Bygning Indledningen til Byens anden Opgangstid i Slutningen af det 16. og Begyndelsen af det 17. Aarhundrede.

Til det Opsving, som Byens Handel og Haandværk tog ved Tilgang af friske Kræfter, kom nu det fornemme og festlige Præg, som Helsingør fik, naar Frederik II og Kristian IV, som det ofte var Tilfældet, opholdt sig paa Kronborg.

Selve Kronborgs Indvielse fejredes med stor Hønnør. Inden- og udenlandske Ministre med Damer og Jomfruer var inviterede, »og var her da megen Pragt og Herlighed,« hedder det i Beretningen. Paa Strandbredden nord for Slottet blev afbrændt et mægtigt Fyrværkeri, og et i Festens Anledning paa Grønnehave opført Kastel bombarderedes med 86,000 Skud.

Endnu mere storstilede var de Festligheder, hvormed Kristian IV 1590 her fejrede sine to Søstres, Prinsesserne Annas og Elisabeths Giftemaal med Kong Jacob af Skotland og Hertug Henrik Julius af Brunsvig. Her fordrev man Tiden med Ridderspil, Optog, Dyst og Ringrenden, Dans, Fyrværkeri, latinske og danske Komedier, Jagt, Væddeløb og Spilfægtning af Skibe, saa at »ingen Dag gik hen uden at noget nyt blev paafundet til Forlystelse og Tidsfordriv.«

Paa Kronborg udfoldede det danske Hof al Renæssancens Pragt, og mange adelige søgte til Byen for at være Hoffet nær. Kronborgs Opførelse medfører betydelig Tilgang af udenlandske Haandværkere, og Sundtrafikken drager fremmede Købmænd til Byen. Frederik II, der gerne saa en anelig By vokse op ved sit nye Slot, gav Helsingørs Borgere mange Særrettigheder. Byen voksede derfor stærkt. 1570 havde den kun c. 2500 Indbyggere; men trods Pesten 1580, som skal have bortrevet 1200 Personer, var Indbyggertallet allerede 1587 steget til c. 5000.

Som Erik af Pommern havde rejst Sundtoldsstaden paa det øde Sand, saaledes er det Frederik II's og Kristian IV's Værk at have genrejst den i Grevens Fejde ødelagte By, og draget dens Omegn ind under Kultur. Ved Kronborg anlagdes en kongelig Vævergaard, hvor den nederlandske Maler Hans Knieper forestod Udførelsen af de berømte Kronborggobeliner, og et Kanon- og Klokkestøberi, hvor den berømte Casper Fincke en Tid var Mestersvend. Foruden Kronborg Lysthave, det nuværende Marienlyst, anlagdes mellem Kronborg og Byen den saakaldte Grønnehave med et Lysthus, et Arkeli og en Havn i Lighed med den ved Proviantgaarden i København. De fremmede Haandværkere indfører tysk Haandværksskik i de helsingørske Lav, hvorved disse vistnok tidligere end andre nordiske Lav vinder Anerkendelse af de store tyske Lavskorporationer.

Øresund var Porten, der førte ind til Østersøen. Helsingør en Sidedør i Porten, gennem hvilken alt nyt og fremmed førtes ind til

Danmark. Her standsede Kongen de forbisejlende Skibe, naar han ønskede Byggemateriale til sine Slotte, Vin og Sydfrugter til sit Bord, eller en Papegøje eller Brasiliekat til Legetøj for sine Børn. Ad samme Vej indvandrede den brogede Skare, der gav Sundtoldsbyen sit Særpræg; nederlandske og tyske Haandværkere, italienske Glasmagere, skotske Købmænd og engelske Instrumentister. Helsingør var et internationalt Hjørne af Danmark. Fra 1510 havde Skotterne deres eget Alter i Byens Hovedkirke, og 1576 oprettedes der en nederlandsk-tysk Menighed, der bestaar til 1851, ligesom man det 17. og 18. Aarhundrede igennem havde tyske Skoler ved Siden af Byens danske. Var den bosiddende Befolkning en broget Blanding, saa gjaldt dette ikke mindre den Skare af fremmede Købmænd, Skippere og Matroser, som Færgebaadene førte ind til Byen, hvor de fremmede ikke alene betalte Told, men tillige forsynede sig med Fødevarer og det uundværlige Rostockerøl, der førtes herop af en hel lille Flaade af »Ølskibe« fra Rostock.

Kristian IV's Helsingør var paa Veje til at blive en Verdensby. Indenfor det nuværende Danmark var det kun Hovedstaden, der overgik den i Størrelse, og selv for denne var Helsingør en ikke ufarlig Medbejler. Dog dens Stortid naaede ikke til mere end en god Begyndelse. Byens Beliggenhed og Sundtoldsinstitutionen, der rummede saa store Fordele, var ogsaa forbunden med adskillig Fare. Fremmedbesøget havde pestagtige Sygdomme i Følge, og under de hyppige Krige med Sverige led Byen mere end nogen anden dansk By, dels fordi dens eneste Indtægtskilde, Sundtolden, standsede, og dels fordi Troppeoverførslerne til Sverige, der som Regel gik over Helsingør, paaførte Borgerne store Udgifter. Under Kristian IV's Krig med Sverige 1643—45, Svenskekrigen 1658—60, den skaanske Krig 1675—79, og den store nordiske Krig 1709—20 led Byen overordentligt økonomisk, mest naturligvis i Svenskekrigen, da Kronborg blev indtaget og Byen i et Par Aar besat af Svenskerne. Samtidig hermed hjem søgtes den af Pest 1636, 1654 og endelig 1711, af hvilke den sidste bortrev 1800 Mennesker eller c. $\frac{1}{3}$ af Byens Befolkning. Fra nu af var Helsingør en lille, fattig By paa omtrent 3000 Indbyggere.

I den lange Fredsperiode 1720—1800 kom Helsingør dog noget til Kræfter. Sundtrafiken voksede stærkt, navnlig mod Aarhundredets Slutning. De fleste europæiske Magter opretter Konsulater i Helsingør, — og hvilken overordentlig Betydning man tillagde disse, ses bl. a. deraf, at det kunde være en Forfremmelse for en af de fremmede Magters Repræsentanter at blive forflyttet fra London til Helsingør. Store Skibsklarerings- (og Provianterings-) Forretninger opstaa i Byen, og blandt Færgemændene, der udgjorde en Fjerdedel af Byens c. 350 Borgere, hersker der Travlhed og Velstand. Indenfor Købmandsstanden spiller den engelske Nation nu Hovedrollen, og 1793 faar Byen oprettet en engelsk Menighed. En Række statelige Købmandsbygninger staa endnu som Minde om denne blomstrende Handelsperiode. Krigen 1807—14 gjorde imidlertid en brat Ende paa Byens Velstand. Medens

Sundet i Fredsaaret 1802 passeredes af 12,000 Skibe, var Antallet i 1808 nede paa 121, og en tilsvarende Nedgang sporedes i Helsingørs Borgeres Indtægter.

Fredsaarene efter 1814 bragte vel igen det samme travle Liv i Sundtoldsstaden, som før Krigen; men vi nærmer os nu den Tid, da fremmede Magter fremtvang Øresundstoldens Ophævelse. Hermed mister Byen for stedse sin vigtigste Indtægtskilde, og hermed standser det ejendommelige Folkeliv, der gav Sundtoldsstaden sit Særpræg. Vi slutter da denne lille historiske Oversigt med en i det væsentlige med Øjenvidners Ord given Skildring af det travle Liv om Øresundstoldskammeret i Sundtoldens sidste Dage.

*

*

*

Det har været Vindstille i nogle Dage, Skib ved Skib er ankret op for at vente paa god Vind til at slippe gennem Sundet. Enkelte Skippere har ladet sig færgе ind til Helsingør og indlogeret sig i Beværtningerne i Havnekvarteret for at nyde Bylivets Glæder under det ufrivillige Ophold. Men Ventetiden er dyr. Om Dagen spejder de mod Vindfløjen, og om Natten lytter de spændt efter Vægterens Sang, thi naar Verset er ude, raaber han, hvad Vinden er. Endelig kommer der en rask Kuling. Hver søger ud til sit Skib. Ved Daggry hejses der Sejl overalt, og hele den ventende Flaade af Handelsskibe staa ind gennem Sundet. Længe har Færgemændene paa Toldboden ventet paa dette Øjeblik. Nu kommer der Liv i den hele Skare. Travle som Bier farer deres Baade ind og ud igen. Kadrejerne lægger 'bi, og Handelen begynder. Hist og her, hvor Kaptajnen er gaet fra Borde, betaler en Matros, som er i Betryk, sin Skraa og Kognak med en Ende Tov, som i Stilhed glider ned i Baaden. Kadrejeren forstaaer det mindste Vink i saa Henseende. Iøvrigt passiarer alle Nationer her paa det vidunderlige Sømandskaudervælsk, som er gangbart Verden over.

Paa Brohovedets Trappe modtager Havnebetjenten de fremmede Kaptajner med sin Lektie: Hvorfra? Hvorhen? Hvor længe under Vejs? Syge eller døde? o. s. v. Han kan levere Ramsen paa Engelsk, Tysk eller Fransk, som det gøres fornødent. Naar Forhøret er endt, sætter han en Billet fast i en Klemme paa Enden af en lang Stok og rækker den ud til Kaptajnen. Nu gaar Turen videre tværs over Havnen til en lille Trappe, der fører op til en Pavillon, gennem hvilken Kaptajnen træder ud paa Pladsen foran Øresundstoldkammeret.

Her venter Handelshusenes og Skibsklarerernes Betjente, de saakaldte »Brokapere« paa ham. De stimler om ham og raaber i fremmede Tungemaal: »Vi har Breve til Dem! Vi har Fragter! Kaptajn N. N. fra Deres By klarer hos« os o. s. v. Fra alle Kanter trænger Sværmen paa, saa enhver uindviet »maatte tro, det var en Flok af

sindige eller Røvere, der bemægtigede sig et Offer.« Der er mange Klareringshuse, saa Konkurrencen er stor. Endelig trækker den lykkelige af med Kaptajnen, og de andre vender tilbage til Pavillonon, hvor Kæmpen begynder forfra, naar den næste Kaptajn om et Øjeblik træder ud.

Fra Brokapernes gridske Flok kommer Kaptajnen nu ind i en Sværm af Slagtere, Grønthandlersker, Fiskerkoner og »Seelenverkoopere«. De sidste er Værtshusholdere, hos hvem fattige Matroser kan leve paa Kredit, indtil Værten en skønne Dag forhyrer dem og gør sig betalt ved Forskud paa Hyren. Matrosen bliver da drukket fuld og afleveret.

Det ene Læs Viktualier efter det andet bringes ned i Baadene. Slagterne har maattet slagte hele Natten for at kunne levere Kød nok. Kaptajnen betaler sin Told og sin Proviant. Overallt møder der ham venlige Ansigter og hjælpsomme Hænder. Den gode Vin, der vanker i Handelshusets Skipperstue, bringer ham i løftet Stemning. Lidt efter lidt glider hans Penge i Helsingoranernes Lommer. Og naar han ikke har mere at betale med, fører Færgemændenes raske Aaretag ham ud til Skibet. Det gælder om hurtigt at finde en ny Kaptajn med fulde Lommer.

En Del af Kaptajnerne kommer med egen Baad, og de fremmede Matroser, der saaledes faar en ekstra Landlov, søger da til Butikker og Kipper, hvor Geneveren flyder i Strømme. Selvfølelsen vokser hos de indfødte som hos fremmede, og snart »veksler »danish bugger«, »english bugger«, »son of a bitch«, og andre yndede Talemaader med Slag, Snudedrag og Spark af Støvlehæle«. Men det hører med til det ægte Sømandsliv, og ingen Matros er helbefaren, før han har faaet Prygl i Helsingør, hedder det.

Men ude i Sundet ligger Korvetten »Saga« for at passe paa, at intet Skib slipper igennem uden at tolde.

Skønt Pengene strømmede livligt ind, var der dog meget faa rige Folk i Helsingør. Hvad der kommer let, gaar let. Man tjente mange Penge, men brugte dem ogsaa. Byens Honoratiore, Embedsmændene ved Øresundstoldkammeret, de mange fremmede Konsuler og Skibsklarere levede efter Princippet: »A short but a merry life«. Og Eksemplet smittede nedefter.

Helsingoranerens Temperament var præget af de ejendommelige Vilkaar, hvorunder han levede. Brat og voldsomt vekslede her bovende Velstand og ussel Fattigdom med Sundtrafikkens Trivsel eller Standsning. Hvad forslog den enkeltes Energi eller Sparsommelighed overfor de ydre Magter, der uberegneligt og uafvendeligt bestemte Byens Skæbne. Og maatte man suge paa Labben i de onde Aar, hvorfor saa ikke tage Revanche i de gode.

Vi gengiver her en helsingørsk Drikkovise, som under Titlen »Stemninger og Tilstande« blev trykt 1847 til Brug ved en Festlighed i »Øresundsforeningen«, Byens fineste Klub, og som just giver et tro Billede af helsingørsk Leben og Tankegang i de gode Tider:

I Helsingør tæt ved Kronborg Slot,
der bor man saa herligt og lever saa godt.

Der Maadeholdsselskaber inte er kendt,
Med Sædelighed er det slet bevendt.

Man spiser sin Mad og drikker sin Vin,
og mange der drikker sig fulde som Svin.

De gamle saa lystigt paa Knejerne gaa,
de unge, de gør vist ligesaa.

Men trods det, at Byen saa slemt er i Ry,
saa er det min S'æl en fortræffelig By.

Thi fylder nu Glasset og drikker dens Skaal,
dens Lykke var stedse vort Ønskes Maal.

En Skaal for det sølverblaa bølgende Sund,
som kranser om Kysternes Bøgelund.

Gid Skibe i Mængde maa Fæstningens Vold
passere og dygtigt betale i Told.

Thi af den Told vor Profit vi ta',
Vi har jo ej andet at leve a'.

1857 ophævedes Sundtolden. De nordamerikanske Fristater havde 1855 stillet Fordring herom, og Ønsket blev nu imødekommet. Danmark fik 70 Millioner Kr. engang for alle i Stedet for en aarlig Indtægt af 4—6 Milioner Kr. Det var Tidens Krav, der skete Fyldest. Den 31. Marts 1857 klarerede det sidste Skib sin Øresundstold, Korvetten »Saga« forlod sin Post, og Sundtoldens Saga var slut.

For Helsingør blev der Nedgang. De velstillede Skibsklarere der før som Grever og Baroner havde færdes med deres Damer til Hest gennem Byens Gader, forsvandt lidt efter lidt. Færgelavet sygnede hen og ophævedes helt 1882. Paa faa Aar mistede Byen 1000 Indbyggere. Det var ikke alene Sundtoldens Ophævelse, der bragte økonomisk Tilbagegang, men efterhaanden som de hurtigsejlende Dampskibe, der aldrig skal vente paa Medbør, afløste Sejlskibene, blev Handelsdelen paa Søen mindre og mindre.

Men handlekraftige Mænd tog fat for at bøde paa Tabet. 1882 oprettedes Jernskibsværftet, der beskæftiger over 1000 Arbejdere. Helsingør voksede og naaede et Indbyggerantal af 15,000. Dampfærgeforbindelsen med Helsingborg oprettedes. Nordbanen, Kystbanen og Hornbækbanen anlagdes. Marienlyst moderniseredes, det store Kurhotel og Villabyen opførtes. Og Landliggerens Villarække strakte sig langs Sundet mod Nord og Syd. Verdenslivet vaagnede atter i det gamle Helsingør.

Byen.

Den gamle Bymur med dens 6 Porte mod Stranden er forlængst revet ned, den gamle Voldgrav »Grøften« mod Landsiden er opfyldt, de gamle Byporte og det fornemme Øresundstoldkammer er sunket i Grus, men hist og her i den gamle By træffer man dog interessante Minder fra svundne Dage.

Gadenavnene er for en stor Del de gamle, opstaaet i Folkemunde er de naturligt fremvokset af Forholdene og nu fastslaet gennem

Udsigt over Helsingør.

Aarhundreders Brug. Stengade er Gaden med Købmændenes statelige Stenhuse, Brøndstræde fører hen til Byens Brønd, St. Annagade ud til St. Anna Kloster og Kongensgade er Kongens Vej til Kronborg. Stjernegade har Navn efter et Hus ved Navn »Stjernen«, og i Sudergade eller Skomagerstræde i Byens Udkant har Middelalderens Skomagere haft deres ildelugtende Garvegruber.

Af borgerlige Huse er der næppe bevaret noget fra Erik af Pomerns Tid, derimod staar der ikke saa faa fra Renæssancetiden, dels smukke gamle Bindingsværkshuse som Stengade 20, 22 og 29, det ejendommelige lille 5½Fags Hus i det gamle, snævre Færgestræde, og det 2½Etages Strandgade Nr. 27, der bærer Aarstallet 1577. Af grundmurede Stenhuse fra samme Tid maa først og fremmest nævnes Strandgade Nr. 55 med Aarstallet 1592 og Stengade 76 med den smukke sandstensprydede Renæssancegavl mod Gaden samt endelig det ligeledes i 1590'erne opførte Per Brahes Hus i St. Annagade (Vestfløjen af Kar-

melitenhuset). Ældst er vel nok den gamle Toldgaard, der i sin Tid har tilhørt en saa bekendt Helsingoraner som Reformatoren Kristian Pedersen, og det gamle Apotek, der endnu er i den Bygning, hvor det fandtes i 1570'erne. De smukke gotiske Gavle, som begge disse Gaarde vender ud mod Færgestrædet, viser, at de maa være opførte omkring ved Aar 1500.

Fra Slutningen af det 18. Aarhundrede er der bevaret adskillige gamle Patricierhuse. Vi nævner blot det forsvundne Toldkammers nærmeste Naboer i Stengade (Nr. 77 og 79) og Strandgade (Nr. 93 og 95) samt endelig det svenske Gesandtskabs Gaard (Stengade 46).

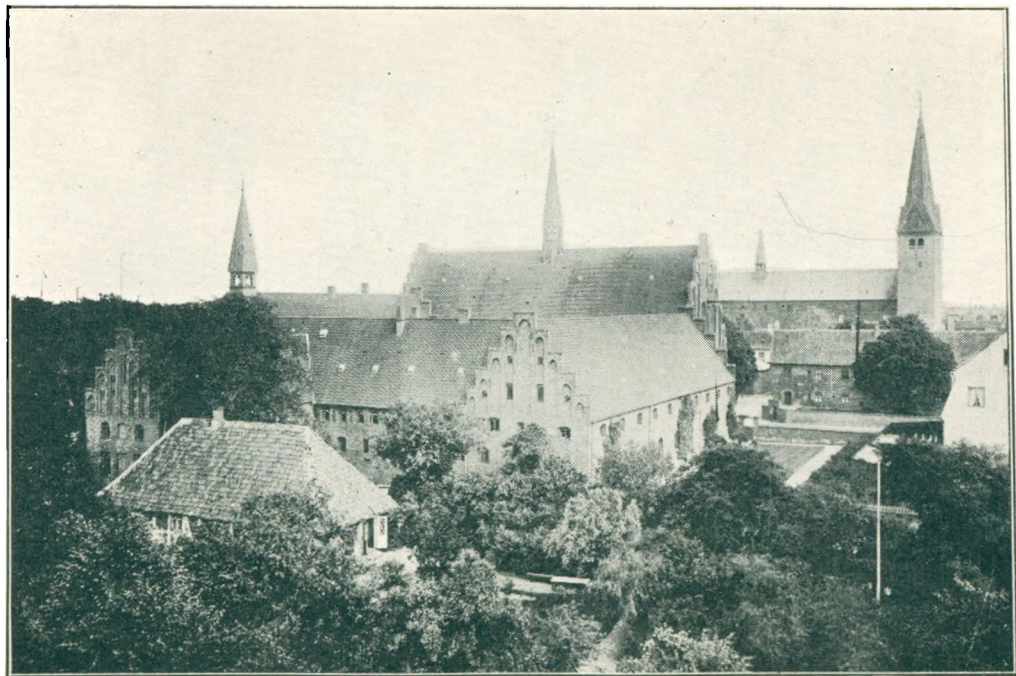
Adskillige af de gamle Huse har deres Historie. Stengade 27 er den berømte Færgemand Lars Baches Hus og i Kongensgade 12 den gamle Latinskole, hvor H. C. Andersen skrev sine første Digte. Paa Strandgade kan den kyndige endnu finde adskillige af de gamle Skipperbeværtninger fra Sundtoldens Dage: »Den norske Løve«, »Amsterdam«, »Oranienbaum« og »Bremen«, hvor Nøglen, Bremens Byvaaben, hang udenfor som Skilt. Og her staar endnu i Strandgade 91 en pietetsfuldt bevaret gammel Skibsklareringsforretning, der giver et levende Indtryk af Forholdene i Sundtoldens Dage. Det gamle Raadhus forsvandt og erstattedes af et nyt, opført 1853—55 af Arkitekt Seidelin, i hvilket der over Porten er to Sandstensrosetter med Frederik II's og Dronning Sofies Vaaben, som sad i det gamle Raadhus. Det ny Raadhus er utvivlsomt et af Landets smukkeste og staar som et sidste Minde om Velstanden i Sundtoldens Dage.

Det gamle Raadhus.

St. Olai Kirke.

St. Olai Kirke er Byens ældste og største Kirke. I dens nordlige Mur findes en Rundbuefrise fra c. 1200, og nogle nu tilmurede smalle spidsbuede Vinduer i Taarnet tyder paa, at dette stammer fra c. 1300. At det ikke staar midt for Kirken, viser, at det oprindeligt er opført

Karmeliterklostret.

til en mindre Kirke. Ved Byens Vækst efter Sundtoldens Indførelse er denne bleven for lille, og den nuværende Kirkebygning er da opført ved Midten af det 15. Aarhundrede. De to Udbygninger mod Nord stammer begge fra Middelalderen. Den største, det af Johan Oxen førte Hellig-Trefoldigheds Kapel, stod færdigt 1472. Allerede da var Kirken indviet til St. Olaf, hvis Billede ses over Hovedindgangen, over Korgitteret og paa det øverste Stolestæde. 1613—14 gav Bygmester Vidt Kragen Taarnet et 47 m højt Spir »Helsingørs Jomfru«. Dette blæst ned 1737, og Taarnet stod da uden Spir, til det nuværende blev opført 1898. Indtil 1850'erne havde Byens Taarnvægter Natten igennem sin Plads i St. Olaf Kirketaarn. Herfra raabte han hver Time ud ad Glughullerne, hvad Klokken var slaaet, hvorefter de andre Vægtere bragte Meldingen videre ud i Byen.

Kirkens Indre gør et rigere Indtryk end Mariekirkens. Det mægtige Korgitter med den store forgyldte Altertavle i Baggrunden og det gamle Krucifiks paa Tværbjælken, de prægtige Lysekroner og de mange Epitafier vidner om, at det er Byens Hovedkirke, man har for sig. Af de mange interessante Ting, her er at se, nævner vi Herluf Trolles Mindetavle, opsat 1558 af Hans Floris fra Antwerpen, de to middelalderlige Altertavler fra samme berømte Værksted, Prædikestolen fra 1567, Hans Rostgaards Epitafium og Borgerfanen, som Helsingørs Borgervæbning kæmpede under 1801, samt endelig det imponerende Korgitter i Barokstil, med Messingsøjler skænket af Byens Borgere, og det tilsvarende Gitter om den gamle Messingdøbefont, der i Følge sin Indskrift vejer 1200 Pund og er skænket af Byens adelige Raadmand Frands Lauridsen i 1570'erne.

Karmeliterhuset.

At yde de fremmede Søfolk Hjælp under Sygdom, og ved Dødsfald skaffe dem en hæderlig Jordefærd var en Opgave, som man i Sundtoldsstaden, hvor saa mange udenlandske Søfolk samledes, ikke kunde lade ligge. For St. Gertrud, som specielt var de fremmede rejsendes Skytspatron, var der i Byens Hovedkirke rejst to Altre. Og et St. Gertruds Gilde paatager sig 1514 at begrave de Lig, som drev i Land fra Søen og læse Messer over dem. Et andet Udslag af Omsorgen for de fremmede var Opførelsen af Karmeliterhuset c. 1516. Det blev nemlig »den alsommægtigste Gud og Jomfru Maria til Lov og Ære« bygget af Karmelitermunkene til Sygehus for fattige udlændiske Søfolk.

Karmeliternes Sygehus er den østlige Del af Fløjen mod Hestemøllestræde, som adskiller sig fra det senere tilbyggede ved at være opført i Munkeskifte. I dets sydøstlige Hjørne findes en Helgenniche, som senere Tider har døbt »Fandens Prækestol«. Til ind i det 19. Aarhundrede stod her en Stenfigur, som almindelig antoges at forestille Tyge Brahe.

1537 ejes Gaarden af Raadmand Asgud Mikkelsen, som profanerer Stedet ved at indrette Hestemølle lige udenfor Kirkedøren. Han sælger 1551 Ejendommen til Herluf Trolle, som 1561 skænker den til Helsingørs Latinskole, der 1587 sælger den til Peder Brahe til Krogholm.

Hvem der har opført den vestlige Del af Sydfløjen vides ikke. Men i 1590'erne byggede Peder Brahe Vestfløjen, og et Par Aar forud maa han have forhøjet den vestlige Del af Sydfløjen et Par Alen og derved givet den smukke Renæssancegavl mod St. Annagade sin nuværende Skikkelse.

1630 købte Byens Fattigvæsen Gaarden af Tage Andersen Thott og indrettede den til Fattighus. Karmeliter sygehuset blev da forhøjet som den øvrige Del af Sydfløjen, derfra Aarstallet 1632 i Jernankre. Som Fattighus benyttedes Bygningen til 1902. Efter at den i nogle Aar havde staaet ubenyttet blev den 1908 restaureret under Ledelse af Arkitekt, Professor H. B. Storck.

Karmeliterklostret.

Karmeliternes Indkaldelse til Danmark. Erik af Pommern indkaldte 1410 Karmelitermunkene eller Hvidebrødrene til Danmark. Den bekendte Reformator, Helsingøreren Kristian Pedersen, beretter, at Kongen hermed tilsigtede at erhverve sig Syndsforladelse »for det saare ynkelige Slag og Mord, han lod gøre paa Øen Femern baade paa Mænd og Kvinder, Piger og Dreng, ligeledes paa smaa uskyldige Børn.« Femernboerne havde nemlig letsindigt tilføjet Kong Erik »stor Haanhed og Forsmædelse«. Han kom til deres Land for at kræve Skat, men »da kastede de deres Klæder op bag paa og bad hannem spejle sig i deres Bagstak til han fik Skat og Penninge af dem.« Kongen befalede da sine Mænd »at slaa ihjel for Fode og spare ingen, som de kunde overkomme«. 1410 kom Ordenen til Skælskør, 1418 til Landskrona og 1430 til Helsingør, hvor en Herremand ved Navn Saltensec gav dem en Grund at bygge paa.

Klosterets Bygningshistorie. Det 1430 opførte Kloster brændte allerede 1450, og der kan ikke i de nuværende Bygninger paavises Rester af det. Efter Branden gav Kristian I Munkene Lov til at tigge Penge til et nyt Kloster. Dette blev ogsaa opført, og den nuværende Nordfløj, Munkegangen fraregnet, stammer uden Tvivl fra denne anden Byggeperiode. Senere modtog Klosteret betydelige Gaver. Saaledes skænkede den for sin Rigdom kendte Poul Laxmand 1482 100 Mark og 1493 900 Mark. Det bemærkes udtrykkeligt, at Kirke og Munkegang er bygget for sidstnævnte Sum. Da Øst- og Vestfløjen bevislig er opført samtidig med Munkegangen, er altsaa de tre Fløje bygget i denne tredie Byggeperiode. — Øst for Klosteret ligger et til dette hørende middelalderligt Stenhus, hvis Opførelsestid er ukendt.

Hospital og Skole. 1541 blev Klosteret ophævet, og dets Midler delt mellem en Latinskole og et Hospital for gamle Mænd og Kvinder. Hospitalet findes endnu i Klosteret, og Latinskolen havde i henimod 300 Aar Lokale i den vestlige Fløjs hvælvede Rum. — 1660 mistede Stiftelsen alt sit skaanske Jordegods. For at bøde paa dette Tab gav Kongen Ordre til, at der een Gang om Aaret i alle Landets Kirker skulde ombæres en Tavle til Fordel for Helsingørs Hospital. Denne Skik holdt sig til ind i det 20. Aarhundrede. 1807 flyttedes Latinskolen fra Klosteret til Kongensgade Nr. 12. Derefter blev Skolelokalerne 1822—41 benyttet af Borger- og Almueskolen og 1841—87 af Friskolen. Ogsaa Teknisk Skole og »Arbejdernes Aftenundervisning« har haft Lokale her.

Den restaurerede Klosterbygning. Klosterets Restaurering blev fuldendt 1907 efter at have varet en halv Snes Aar. Den er bekostet af Staten og udført under Ledelse af Arkitekt Professor H. B. Storck. Bygningerne er helt igennem ført tilbage til deres oprindelige Skikkelse, og den søndre Munkegang, som var nedreven, er genopført. St. Mariæ Præstegaard, der er sammenbygget med Klosteret og oprindeligt har været Priorbolig, er ligeledes restaureret. Det hele Bygningskompleks staar nu som Helsingørs interessanteste Fortidsminde, og er det bedst bevarede Kloster i Norden.

Ved Besøg bør man især lægge Mærke til den i arkitektonisk Hensende interessante Kapitelsal (»Laxmandssalen«) samt til de gamle Kalkmalerier, der findes i det nordvestlige Hjørneværelse og det tilstødende Refektorium (»Lazarussalen«) samt endelig i den saakaldte Musikstue i Østfløjens andet Stokværk, der sandsynligvis har været Biblioteksrum.

St. Mariæ Kirke.

St. Mariæ Kirke er som nævnt opført sammen med Klosteret i Slutningen af det 15. Aarhundrede. Da den sammen med dette udgør en Helhed har den undgaet den Skæbne, som ellers saa ofte har ramt danske Kirker, at blive ombygget og forsynet med Tilbygninger fra forskellige Tidsaldr. Efter at den ved Restaureringen har faaet sin oprindelige Tagkonstruktion staar den nu, som den var fra sin første Bygmesters Haand og er med sine høje spidsbuede Vinduer og Nicher og de imponerende trappetakkede Gavle en af de smukkeste Typer paa den sent-middelalderlige Gotik i Danmark.

1576 blev den overladt til Helsingørs tysk-nederlandske Menighed, der paa Frederik II's og Kristian IV's Tid var ret talrig. Byen havde dengang flere tyske Skoler. I Slutningen af det 17. Aarhundrede er Tyskernes Antal taget stærkt af. 1686 var her kun to tyske Skoler, og mange af Eleverne i disse var endda danske, saa Provsten klager over, at de kun »som Papagøjer« kan sige deres Katekismus paa Tysk. Hele

det 18. Aarhundrede igennem bestod endnu een tysk Skole, som dog ved Aarhundredets Slutning kun havde 4—5 Elever. Længere holdt sig den tyske Gudstjeneste. Fra 1730 prædikedes der i Mariæ Kirke vekselvis paa Dansk og Tysk, og først 1851 ophørte tysk Gudstjeneste helt.

Blandt Kirkens middelalderlige Minder maa fremhæves de nu restaurerede Kalkmalerier, af hvilke de i søndre Sideskib giver en samlet Fremstilling af Jesu Liv.

Til venstre for Alteret har man Kirkens ældste Ligsten, i hvis halvt udslidte Tegn læses: Nicolaus Olavi consul † 1448. Iøvrigt vidner de fleste Ligsten og Epitafier ved deres tyske, hollandske eller plattyske Indskrifter om den brogede Mangfoldighed af Udlændinge, der fandtes i Helsingør; og man vil endvidere af disse Minder se, at det var Embedsmændene ved Øresundstoldkammeret og Officerer og kongelige Betjente paa Kronborg, der i det 18. Aarhundrede dannede Kærnen i den lille tyske Menighed.

Prædikestolen er fra 1597, og Altertavlen fra 1631, begge med Kristian IV's Navnetræk. Orgelet er ligeledes fra Kristian IV's Tid. Et Par af sine interessanteste Minder har Kirken mistet, nemlig en Altertavle med Kristian II's Billede og en Alterkande og en Oblatæske af emaillet Sølvs med Aarstallet 1333. Frederik II havde 1559 erhvervet de to sidstnævnte Genstande i Ditmarsken og derefter skænket dem til Mariækirken. Nu findes de, ligesom Altertavlen, i Nationalmuseet.

Kronborg.

Paa Kronborgs Plads laa oprindeligt det af Erik af Pommern opførte Slot »Krogen« eller »Ørekrog«, af hvilket man endnu ser Levninger i Kronborgs saakaldte Telegraftaarn. 1574—84 lod Frederik II Krogen nedbryde og det nye Slot opføre. Og allerede 1577 gav han det Navnet Kronborg og bestemte, at enhver, som herefter brugte det gamle Navn, skulde give »en god Okse« i Bøde.

Kronborg opførtes i nederlandsk Renæssancestil. Det blev »det største og rigest udstyrede Slot, Norden endnu havde set.« Murene blev overalt beklædt med tilhugne Sandsten og rigt smykket med Skulptur og Ornament. Deres Indre blev udfyldt med Tegls og Kampesten. Indvendig blev Slottet prydet med rigt udskaaret, malet eller forgyldt Panelværk, med Malerier og vævede, historiske Tapeter. Hans Paaske var Bygmester, men afløstes senere af Anton van Obergen. Hans Knieper udførte Tegningerne til de historiske Tapeter, som vævedes i Helsingør af indkaldte udenlandske Vævere. Georg Labenwolff i Nürnberg forfærdigede en kostbar Fontæne, hvis Midtfigur fremstillede Neptun, svingende sin Fork og styrende sine tre Heste, medens Skytter fra Basinets Hjørner skød Vandstraaler imod ham. Under

Slottets Volde og Bastioner indrettedes hvælvede Kasematter i to Stokværk. Omkostningerne ved Slottets Opførelse, 200,000 Daler, hvilket svarer til c. 4 Millioner Kr. i vor Tid, udredtes af Øresundstolden, saa Frederik II med Stolthed kunde berette, at der ikke i den Anledning var »lagt nogen Tynge paa hans arme Undersaatte«.

Den 24. September 1629 hærgedes Slottet af en stærk Ildebrand ved hvilken blandt andet Klokkerne i Taarnet smeltede. Trods Rigets økonomiske Vanskeligheder genopførte Kristian IV dog Slottet, og 1638 stod det atter færdigt. Fra denne Genopførelse, ved hvilken Hans Stenvinkel var Bygmester, stammer bl. a. Kirkens østlige Gavl, der er et af Bygningens smukkeste Partier.

Kronborg efter Braunius »Theatrum urbium«.

Kronborgs Bestemmelse var at hindre fjendtlige Skibe i at passere Sundet, og man nærede dristige Forventninger angaaende dets Evne hertil. Et Udslag heraf er den gamle Historie om en af Kronborgs Kanoner ved Navn »Skægge«. En Artillerist skal engang have vundet et Væddemaal ved med denne Kanon at skyde en Ko paa Marken bag ved Helsingborg uden at Pigen, som sad og malkede den, tog Skade. Med sliq Fuldkommenhed virkede Skytset ikke ved alvorlige Lejligheder. Gang paa Gang passerede fjendtlige Flaader uhindret. Og selv 1658, da Karl Gustav havde besat Kronborg og saaledes kunde beskyde den hollandske Undsætningsflaade fra begge Sundbredder, samtidig med, at den svenske Flaade angreb den, kunde han ikke hindre Gennemsejlingen.

Det *nuværende Kronborg*. Slottet er omgivet af tre Volde med tilhørende Grave, dog er en Del af den ydre Vold sløjft ved en Udvildelse af Havnen. Naar man har passeret de to yderste Voldgrave staar man i det af Kristian V opførte Kronværk, hvor der over Porten findes følgende Vers af Thomas Kingo:

Trin ind om Du est værd, jeg lader op min Bue
at aabne Pladsen til det kroned' Slot at skue.
Tre Konger det har ført af Vand og Ild og Skud,
trods Havets Slug, trods Brand, trods Fjenders Kuglebrud.
Nu har Kong Kristian den Femtes Magt og Møje
bygt Kroneværket trods hver Avind-Syges Øje.
Gud give Kongen og hans Slægt en evig Rod,
saalænge Øresund skal kysse Kronborgs Fod.

Til venstre i Kronværksporten er Vagtstuen, og overfor denne var tidligere Slavernes Opholdssted i nogle smaa, hvælvede Rum under Volden. I Portens højre Sidehvælving, der var afspærret ved et solidt Gitter, kunde de trække frisk Luft, »som deres egne Hvælvinger ikke altfor overflødigt var forsynet med.«

Slaverne benyttedes om Dagen til Fæstningsarbejde og var kun indespærrede om Natten; men mange af dem maatte bære Jernring om Hals og Ben. De blev, som det hed, »smedet i Jern«, og maatte lægge Halsen eller Benet paa Ambolten, naar Ringen blev lagt om. De bar en særlig Fangedragt, der for »uærlige Slaver« var lysegul, hvorfor disse gik under Navnet »Kanariefluglene«. Endnu i første Halvdel af det 19. Aarhundrede var der 35—50 Slaver paa Kronborg, tidligere var deres Antal undertiden det dobbelte. Deres triste Liv i de skumle Fangerum staar som et ejendommeligt Modstykke til Fyrsternes og Adelens festlige Liv i Slottets Sale.

Gennem *Mørke Port* i den inderste Vold, hvor Kasematterne er, kommer man ind til Slotsporten, der fører gennem Slottets nordlige Fløj, i hvilken de kongelige Gemakker findes. Nordfløjen ender mod Vest i Kongetaarnet eller Kommandanttaarnet, som er 48 m højt, og mod Øst i Dronningetaarnet (Fyrtaarnet), der er 38 m højt, og i hvilket man i andet Stokværk har Karoline Mathildes Værelse.

Den søndre Fløj, i hvilken Slotskirken findes, ender mod Øst i Kirketaarnet og mod Vest i Telegraftaarnet. Sidstnævnte har sit Navn deraf, at det i første Halvdel af 19. Aarhundrede brugtes til optisk Telegraf. Det har tidligere haft en Overbygning med et pyramideformet Spir, som blev nedskudt af Svenskerne i 1658. I sin nuværende Skikkelse er det 32 m højt. Fra dets Platform, til hvilken besøgende har Adgang, er en ypperlig Udsigt over Byen og Sundet.

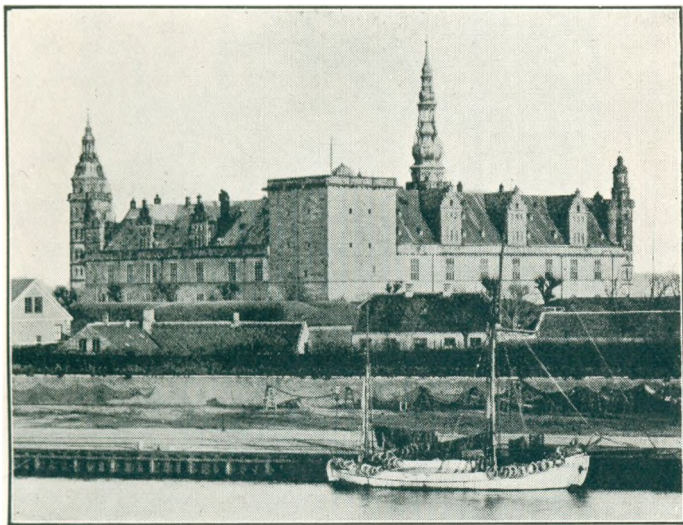
Midt for Sydfløjen staar det 57 m høje Trompetertaarn, der brændte ved Lynnedslag 1774, men genopførtes Aaret efter.

Kirken blev indviet 1582, men i Begyndelsen af det 19. Aarhundrede brugtes den til Munderingskammer og Fægteskole. Efter at være ført

tilbage til sin oprindelige Skikkelse blev den 1843 paany indviet til kirkeligt Brug. Dens udskaarne og med Guld og Farver stafferede Stolestader og Pulpiturer er bevarede. Altertavlen med Relief af Korsfæstelsen i forgyldt Alabast er fra 1587 og bærer Frederik II's og hans Dronnings Navnetræk og Valgsprog.

Den østre Fløj er meget smal og var oprindelig kun tænkt som en Kommunikationsbygning mellem de kongelige Gemakker og Kirken. Dens Mur mod Slotsgaarden er opført af dekorativt tilhugne Sandsten.

I de toctages hvælvede Kasematter findes vældige murede Forsaadskar og Madgryder, hvis Kobberklædning dog for største Delen

Kronborg.

er borttaget af Svenskerne 1658. Endvidere er her Spisestue og Samlingsstue, som viser, at Hvælvingerne har været beregnede paa en betydelig Trossestyrke. I øverste Etage findes det Rum, i hvilket den svenske General Dahlberg skal have haft sit Kvarter. I nederste Etage trængte Vandet for nogle Aar siden ind, saa man maatte forhøje Jordsmonnet et Par Alen. Her er den underjordiske Gang, som gaar under Voldgraven og siges at føre ud til Kronborg Have, samt de mørke, kileformede Fangerum, i hvilke Deltagerne i Kronborgs sammensværgelsen efter 1659 blev hensat. Og her i Kronborgs dybeste Hvælving hviler efter Sagnet den slumrende Holger Danske.

Marienlyst Slot, set fra Haven.

Hamlets Grav ved »Verdens Ende«.

Kronborg Have. — Marienlyst.

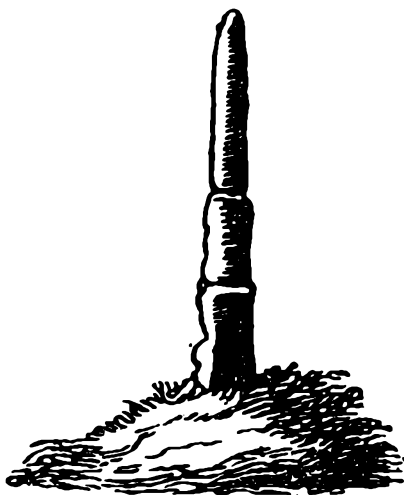
Hvor Marienlyst nu ligger, laa i Middclalderen et St. Anna Kapel, senere et St. Anna Kloster. 1576 anlægges Frederik II her Kronborg Have. 1587 opføres Havhuset eller Lysthuset, der ligesom selve Haven ofte betegnes som Lundehave. Denne Bygning er bevaret i Midterpartiet af det nuværende Slot, dog med noget forandret Facade. I den øverste Etage findes Kongens Værelse, hvor Hans Majestæt — som det hedder i en engelsk Rejseberetning — »hviler ud efter sine svære Bekymringer« — et Træk, der genfindes i Shakespeares »Hamlet«. — Bygning og Have restaureredes i 1680 af Chr. V og 1716 af Fr. IV. Senere gik Slottet i privat Eje og købtes 1758 af Grev A. G. Moltke, som — vistnok paa Frederik V's Vegne — lod Arkitekt N. H. Jardin gennemføre et nyt meget smukt Haveanlæg, i fransk Stil og give Slottet dets nuværende smukke Skikkelse. Ved Frederik V's Død fik Juliane Marie Slottet, og det fik efter hende 1768 Navnet Marienlyst.

Det engelske Haveanlæg med Hamlets Grav. Juliane Marie overdrog Marienlyst til Kronprins Frederik (VI), der en Tid (1790—91) tænkte paa at tage Ophold her, og som derfor udenfor Havemuren paa den skovklædte Bakkeskrænt mod Nord lod indrette et engelsk landskabeligt Haveanlæg. Dette var en romantisk »Stemningshave«, der bestod af et »Jorderig« og et »Himmerig«, skilt ved en dyb Kløft »Verdens Ende«. Til Jorderigspartiet hørte Dammen med den blomsterklædte Ø ved »Taarnhøj« og et nu nedrevet Udsigtstaarn (i Taarnhøjs Have). »Himmeriget« var længere mod Nord ved Magdalenehøj, hvor en stejl Trappe i Skrænten ved Højstrup Station endnu bærer Navnet »Himmelstigen«. »Verdens Ende« var den tredje Kløft i Skrænten (fra Helsingørsiden). Gennem »Verdens Ende« løb en Bæk, der i Kløftens bredeste Ende var dæmmet op til en lille Sø. Her laa paa Jorderigsiden en Eremithytte, og paa Himmerigssiden en Gravhøj med en brudt Stensøjle, der symboliserede det brudte Menneskeliv. Umiddelbart bag Gravhøjen dannede et Stendige Grænsen mod Himmerig. — Fra Udsigtstaarnet nød man Jorderigs Herligheder, derfra trak man sig i Forsagelse tilbage ad mørke Stier til Eremithyttens Ensomhed, hvorfra man kun ved at passere Graven kunde stige op til Himmerig.

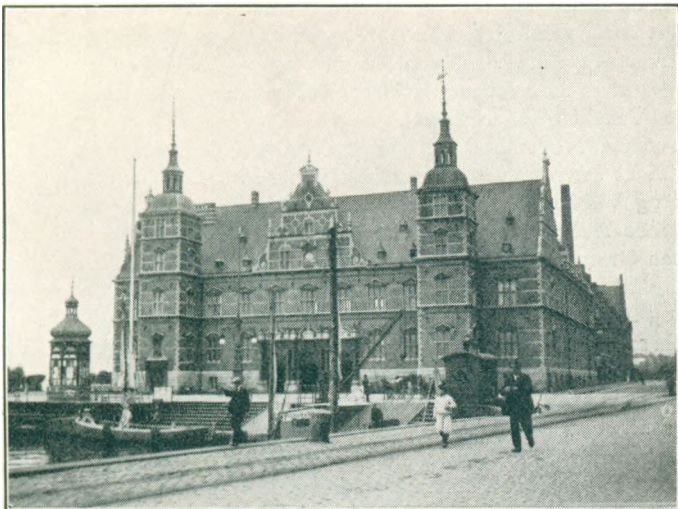
Man rejste i Romantikens Dage Gravhøje og Gravmonumenter over levende og døde Venner og Slægtninge, ja selv over Romanhelte. Den førnævnte Magdalenehøj har saaledes sit Navn af en Mindesten, som Slottets Beboer, Kammerherre Krog, her rejste sin Hustru Magdalene, skønt hun overlevede ham i 8 Aar.

I Shakespearerenæssancens Tid ved 1800 kom Englændere ofte til »Hamlets By«, hvor de traf mange Landsmænd. Kronborg Have bliver for dem »Hamlets garden«. Saaledes kaldes den allerede fra 1805 paa engelske Kobberstik. I 1816, 200de Aaret for Shakespeares Død, opfører man »Hamlet« i Kasematterne paa Kronborg, og 1818 foreslaas det ved et Selskab i den engelske Konsuls Hus at rejse Shakespearefortolkeren

Foersom en Statue i »Hamlets garden«. Omtrent ved denne Tid maa det have været, at Graven ved Eremithytten faar Navnet »Hamlets Grav«. De shakespearebegeistrede fremmede søger ud i det engelske Anlæg, som faldt bedst i Tidens Smag. De dyrkede Ensomheden i Eremithytten med Blikket rettet mod Gravhøjen med den brudte Stensøjle hinsides den rislende Bæk, der dannede Skellet mod »Himmerig«, »Verdens Ende«. Det var for dem, der var vant til de engelske Stemningshaver, en ganske selvfølgelig Ting at opfatte Graven i »Hamlets Have« som »Hamlets Grav«, d. v. s. som en Mindegrav for den shakespeare Helt. Saaledes var nu den Tids Form for Hyldest til den store Digter. »Hamlets Grav« nævnes første Gang i Henrik Steffens: »Gebirgssagen« 1837. — Stensøjlen er nu fjernet, et Stykke af den staar ved »Ophelia Kilde«, og Gravhøjen ses endnu ved »Verdens Ende«.

Hamlets Grav 1846.

Banegaarden, en af Landets smukkeste Banegaarde.

ERHVERVSLIVET

Handel, Haandværk og Industri.

I det følgende Afsnit vil vi omtale en Del af de Virksomheder, der er med til at bære Erhvervslivet i Helsingør. Vi begynder med Helsingør Jernskibsværft, da det er denne Virksomhed, der i særlig Grad har været det bærende Element indenfor Industrien. — I en trang Periode for Byen, efter den Stagnation som Sundtoldens Ophævelse medførte, begyndte den sin Virksomhed til Gavn, ikke alene for denne By, men for Landet i sin Helhed, idet den skaffede Fortjeneste til mange Munde, som ellers maatte have søgt Udkomme andet Steds.

Aktieselskabet Helsingørs Jernskibs- og Maskinbyggeri.

I en for Helsingør By stærkt nedadgaaende Periode efter Øresundstoldens Ophævelse blev Helsingørs Jernskibs- og Maskinbyggeri anlagt i 1882.

Under den nuværende Havns Anlæggelse i 1878—1886 havde den Tanke, at skaffe Byen, der saa at sige ligger ved Skibsfartens Alfarvej til Østersøen, og hvor der derfor kunde ventes meget Reparationsarbejde, en Dok med tilhørende Reparationsværksted, ofte været fremme. Først da Grosserer M. C. Holm i 1881 fik Interesse for Sagen, blev Tanken ført ud i Livet.

M. C. Holm var født i Nykøbing paa Mors. Efter at have været i Skibstømmerlære rejste han til Amerika, og vendte atter tilbage som en formuende Mand. Han indsaa, at netop Helsingør var Stedet for Anlægget af et Jernskibsværft og med stor Energi gennemførte han efter mange Vanskeligheder Sagen.

Den 29. November 1881 udfærdigedes Koncession paa Anlæg og Drift af et Jernskibs- og Maskinbyggeri ved Helsingør Havn til M. C. Holm og Vilh. Dyhr, der var M. C. Holms Bysbarn, og som var udsat til at lede Anlægget og Driften af Værftet

Paa Grundlag af Koncessionen blev der dannet et Aktieselskab med en *Kapital af 1.600.000 Kr.* Bygninger blev rejst, Maskiner blev indkøbt og tre Byggebeddinger og en Tørdok anlagdes. Da Værftet traadte i Virksomhed maatte det efter den Tids Forhold siges at være et moderne og i enhver Henseende første Klasses Nybygnings- og Reparationsværft med alle de til en saadan Virksomhed hørende Hjælpe- midler af enhver Art.

Det første Skib, der sættes i Vandet fra Værftet var paa 1320 Tons, og byggedes til Dampskibsselskabet »Norden«.

Trods flere Nedgangsperioder arbejdede Værftet sig i Aarenes Løb støt og roligt frem til en førende Position, og allerede i 1896—97 var det nødvendigt at foretage en større Udvidelse og Modernisering. Aktiekapitalen forøgedes til 2.100.000 Kr. og der anlagdes en ny Tørdok for Skibe op til 380 eng. Fods Længde. Rohmann & Barfods Træs- skibsbyggeri med dets betydelige Areal og gode Bolværksstrækninger samt den nærliggende Patent-Ophalingsbedding, der ejedes af et Inter- essentskab, erhvervedes, de til Værftet grænsende Havnebassiner ud- videdes betydeligt, og nyere og bedre Maskiner anskaffedes, hvor det var nødvendigt.

Ved stadig fortsat Fornyelse og Modernisering af Materiellet efter Tidens Krav i Forbindelse med de mange Aars Erfaring har Værftet nu tilkæmpet sig en saadan Position, at det maa siges at staa blandt de ledende af Nordens Skibsværfter.

Beliggenheden er saa gunstig som vel muligt for en saadan Virk- somhed. Byens og Havnens Gader og Jernbanens Spor fører direkte ind paa Værftets Grund, hvor alle Værkstederne grupperer sig be- kvemt for de forskellige Arbejders Udførelse om de for Skibene let tilgængelige Kajer og Dokker.

Anlægget omfatter nu bl. a. 3 *Byggebeddinger* for nye Skibe indtil 370 eng. Fods Længde, en Tørdok 372 eng. Fod lang, 17 Fod dyb, en Tørdok 338 eng. Fod lang, 13½ Fod dyb, en Patentophalingsbedding, samt endvidere egne Maskin- og Kedelværksteder, Støberi, Snedker- værksteder, Savmølle etc. Desuden forefindes et udstrakt Skinnenet, der befares med Kørekraner.

Værftet har indtil nu afleveret 160 Fartøjer paa tilsammen 172.263 Brutto Tons og med en Maskinkraft af 108.610 I. H. K.

Af disse Nybygninger var 107 for indenlandsk og 53 for uden- landsk Regning, og de fordelte sig paa følgende Klasser:

110 Fragtdampere,	8 Bjergnings- og Bugserdampere,
18 Passagerdampere,	5 Vager- og Inspektionsdampere,
6 Dampfærger,	7 Transportbaade og Lægtere samt
2 Isbrydere,	4 Sejlskibe.

I samme Tidsrum er der ved Værftet udført Reparationer paa henved 6000 Skibe.

Det vil heraf ses, at det er en meget alsidig Skibsbyggerivirksomhed, der i Tidens Løb har fundet Sted paa Helsingørs Værft, og dette nyder da ogsaa fuld Anerkendelse fra alle Sider for sit gode og dygtige Arbejde. For blot at tage et Par Eksempler i Flæng af det herfra udgaaende Arbejde skal lige nævnes af Almenheden saa kendte Skibe som de danske Statsbaners store og praktisk indrettede Gedser-Warnermünde Færge »Prins Christian« og af Det Forncede Dampskibs Selskabs Skibe den komfortabelt og hensigtsmæssigt udrustede Eksport- og Passagerdamper »A. P. Bernstorff« og den elegante Aarhusdamper »KJØBENHAVN« til Aarhus-Ruten.

Medens Værftet i de første Aar efter Anlæggelsen i 1882 havde en gennemsnitlig Aarsomsætning af 1 Million Kroner med en Arbejdsstyrke paa omkring 300 Mand, er baade Omsætningen og Arbejder og Funktionærantallet nu mangedoblet.

Efter at Værftet nu er kommet i saa udmærket Gænge, er det givet, at Byens økonomiske Liv tildels er afhængigt af dette. Hvad der tabtes ved Øresundstoldens Ophævelse og ved den derigennem fremkaldte Nedgang i Skibsfarten paa Helsingørs Havn, opvejes nu i ikke ringe Grad af de Indtægter, der tilflyder Byen gennem Skibsværftet.

Der arbejdes da ogsaa fra forskellige Sider paa en Udvidelse af Helsingør Havn, der foruden at give Plads for flere og større Skibe, end den nuværende Havn kan modtage, tillige skulde give Skibsværftet den Mulighed for yderligere Udvidelser, som det nu savner.

For at kunne imødekomme de Krav, som Skibsfarten i de kommende Aar vil stille til et moderne Skibsværft, udvidedes Aktiekapitalen i 1918 til det dobbelte, saaledes at den nu er 4.200.000 Kr. I Forbindelse med de opsparede Fonds er dermed de Udvidelser og Forbedringer, som den nærmeste Fremtid stiller Krav om, sikret.

Helsingør og Omegns Bank er grundlagt 1907 med Teglværksejer C. Brammer, Forpagter L. Harboe, Tømrermester L. Søborg og Chr. Nielsen som Direktører, samt A. Behrens fra Revisionsbanken som anden Direktør. Banken havde fra Begyndelsen af sine Lokaler i den Bygning hvor nu Hotel Øresund er beliggende. I 1915 købte Banken Ejendommen Stengade 52, hvor den nu har til Huse.

Ved Krigens Begyndelse var Bankens Indlaans Konto kun Kr. 14.000, hvorimod den i 1920 var oppe paa 10 Millioner. 1914 omkom Direktør Behrens ved en Automobilulykke og blev erstattet af Direktør Hjerns Rasmussen som nu er anden Direktør. Banken beskæftiger 18 Personer.

Magasin du Nord's Udsalg ved Bodelsen og Vejby-Nielsen.

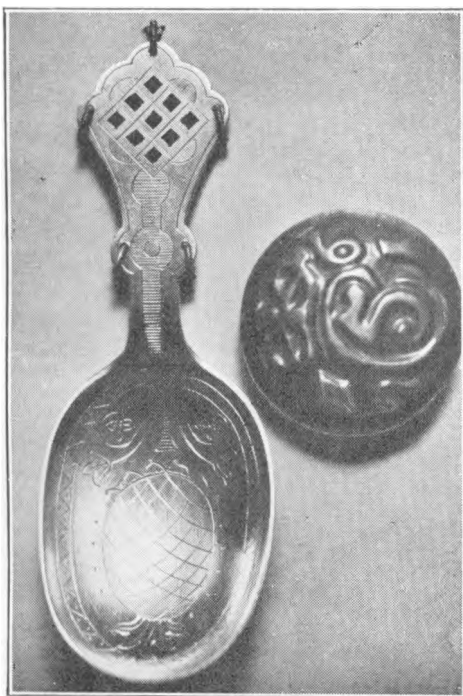
Vett & Wessels Udsalg ved Bodelsen og Vejby-Nielsen. Denne Forretning er grundlagt 1890 af Konsul N. F. Bodelsen og N. H. Vejby-Nielsen. I 1914 døde Vejby-Nielsen og N. F. Bodelsen fortsatte til

Eksterior fra Guldsmed H. Andresens Virksomhed.

September 1920. Samme Aar overtog N. H. Vejby-Nielsen's Søn Forretningen og gik i Kompagni med O. C. Olesen. Forretningen erhvervede i 1915 Udsalget fra Magasin du Nord. Til Forretningen hører egen Systue, og den beskæftiger ca. 80 Personer. Forretningen har to Filialer, en i Hornbæk og en i Espergærde. Til Transport af Varerne har Forretningen 2 Automobiler og 1 Hestekøretøj.

Forretningens Domicil er Stengade 63.

Arbejder udført af Guldsmed Andresen.

Guldsmed H. Andresen kom 1875 i Lære hos daværende Guldsmed Sølvér, hos hvem H. Andresen arbejdede i 33 Aar. Efter Sølvér's Død 1908 etablerede H. Andresen sig i Bramstræde 4. 1913 udvidedes og flyttedes Forretningen til de nuværende Lokaler i Stengade 47. H. Andresen er en dygtig og afholdt Mand i Helsingør og hans Forretning er den største indenfor Guldsmedebranchen i denne By.

Forretningens Domicil er Stengade 47.

John Legarths Forretning, Axeltorvet, er grundlagt 1852 af Emil Eriksen. I 1910 overtog John Legarth Forretningen. I den Tid John Legarth har haft Forretningen har han udvidet Lokalerne. Forretningen

omfatter en detail Salg af Kolonialvarer, men sælger tillige ogsaa Korn, Frø, Foderstoffer og Fourage. Ejendommen, som Forretningen er beliggende i, tilhører John Legarth. Forretningen er den største indenfor sin Branche i Helsingør, den beskæftiger 8 Personer.

Emil Eriksen.

H. Andresen.

gende i, tilhører John Legarth. Forretningen er den største indenfor sin Branche i Helsingør, den beskæftiger 8 Personer.

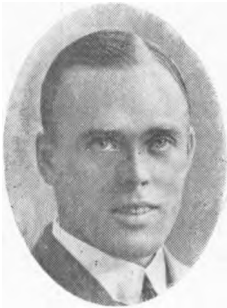

Fra Guldsmed Andresens Virksomhed.

John Legarths Forretning.

Brdr. Dalsborg's Forretning, Südergade 16, er grundlagt 1882 af Julius Jensen. Virksomheden begyndte som Blikkenslagerforretning, men senere udvikledes den til ogsaa at omfatte Gas-, Vand- og Sanitetsartikler. I 1918 overtog Folmer Jensen Dalsborg Forretningen, men

F. Dalsborg.

Grundlæggeren
af Firmaet Brdr. Dalsborg.

H. Dalsborg.

kun den Del der omfatter Vand-, Gas-, Sanitetsartikler, Varmeanlæg og Bygningsarbejde. Resten beholdt Julius Jensen. I 1919 indtraadte Halfdan J. Dalsborg i Forretningen som samtidig blev udvidet til ogsaa at omfatte elektriske Artikler, samt Installation af elektrisk Lys og Kraft. Samtidig overtoges Eneforhandling af Morsø Støbegods for Helsingør og Omegn. Forretningen beskæftiger 10 Personer. —

Brødrene Dalsborgs Forretning.

Bagemester E. E. Hansens Forretning.

Bagermester E. E. Hansens Forretning, Stjernegade 16, er grundlagt 1880 af S. Bengtsson paa Torvet. I 1894 overtog C. Bengtsson Forretningen og flyttede den 1905 til Stjernegade 16. C. Bengtsson havde Forretningen til 1912, saa afstod han den til Mortensen, der igen afstod den 1920 til E. E. Hansen. I den Tid E. E. Hansen har haft Forretningen har han oprettet en Filial i Stengade 23 og tillige en Del Udsalg. E. E. Hansen har faaet sin Uddannelse i Provinsen og i København, senere i Amerika. Og i 2 Aar har han været i Rusland og i Kina. Forretningen omfatter Bageri og Konditori; den har 4 Køretøjer og beskæftiger ca. 10 Personer.

Hermann Wulff.

Valdemar Wulff.

Bagermester Valdm. Wulff's Forretning er grundlagt 1882 af Hermann Wulff, som havde den indtil 1909, hvorefter Enkefru Wulff førte

Eksterier fra Valdemar Wulffs Forretning.

den i to Aar og i 1911 overdrog den til Sønnen Valdm. Wulff. Forretningen beskæftiger 11 Personer. Valdm. Wulff har faaet sin Uddannelse hos sin Fader, og har senere i København taget Uddannelse som Konditor. Til Forretningen hører flere store Leverancer, blandt andet Militæret og samtlige Sygehuse i Helsingør.

Domicil Stjernegade 14. —

Materialhandler L. Bertrams Forretning.

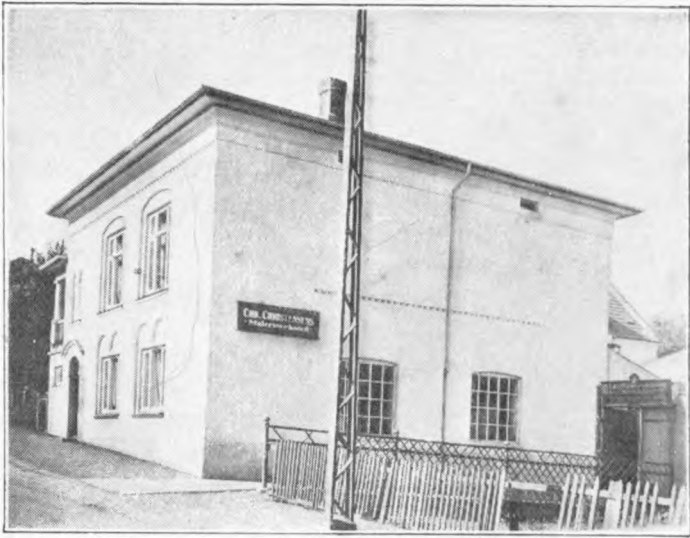
Materialhandler Ludvig W. Bertram's Forretning, Bjerregade 16, er grundlagt i 1902. I 1919 overtog Ludvig Bertram Forretningen, der omfatter Farveri, Tapet- og Materialhandel og er den største i Helsingør i denne Branche.

Malermester Christensen.

Bagemester Poggenborg.

Malermester Chr. Christensens Forretning.

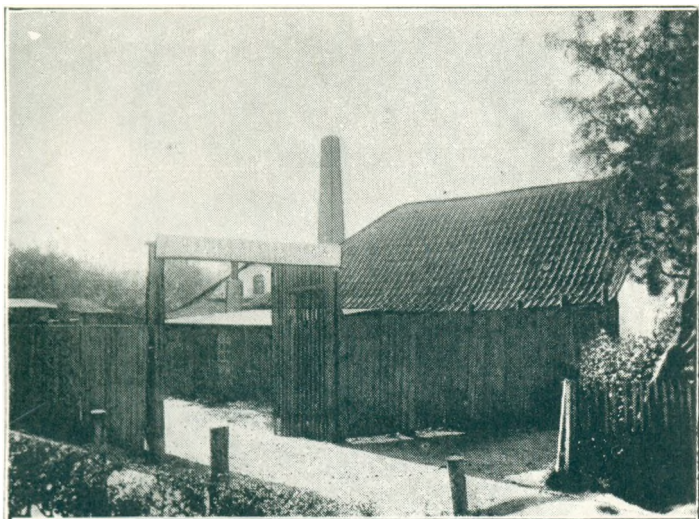
Malermester Chr. Christensens Forretning paa Rosenkildevvej er grundlagt ca. 1878. I 1916 overtog Chr. Christensen Forretningen; denne omfatter Vogn- og Bygningsarbejde, samt Automobillakereri. Chr. Christensen er Indehaver af det eneste Ovnlakereri i Helsingør. Forretningens

C. Poggenbergs Forretning.

gen beskæftiger ca. 10 Mand hele Aaret rundt. I 1910 købte Chr. Christensen en Ejendom paa Rosenkildevej og oprettede her et stort moderne Malerværksted. 1918 købte han igen en Ejendom og indrettede her et Automobillakereri. Chr. Christensen er Medlem af Malerlaugets Bestyrelse i Helsingør.

Bagermester Carl Poggenborg's Forretning er grundlagt for ca. 100 Aar tilbage. I Aaret 1886 overtog C. Poggenborg Forretningen under meget beskedne Forhold. 1915 ombyggedes hele Ejendommen. Forretningen omfatter Bageri og Konditori og Bageriet er udstyret med nye elektriske Maskiner. Forretningen beskæftiger ca. 10 Personer og har 3 Køretojer til Varetransport.

Fra C. Spies's Spandefabrik.

C. Spies' Spandefabrik Helsingør er grundlagt 1890 af afdøde Fabrikant C. Spies, der begyndte Virksomheden i Stjernegade. 1893 flyttede C. Spies Virksomheden til de nuværende Lokaler paa Esromvej. 1897 døde C. Spies og Forretningen fortsattes af afdødes Enke. Virksomheden beskæftiger sig specielt med Fabrikation af Spande, Galvanisering og Fabrikation af Ventilatorhætter til Skibe. Dette Fabrikat er monsterbeskyttet. Virksomheden beskæftiger ca. 12 Personer.

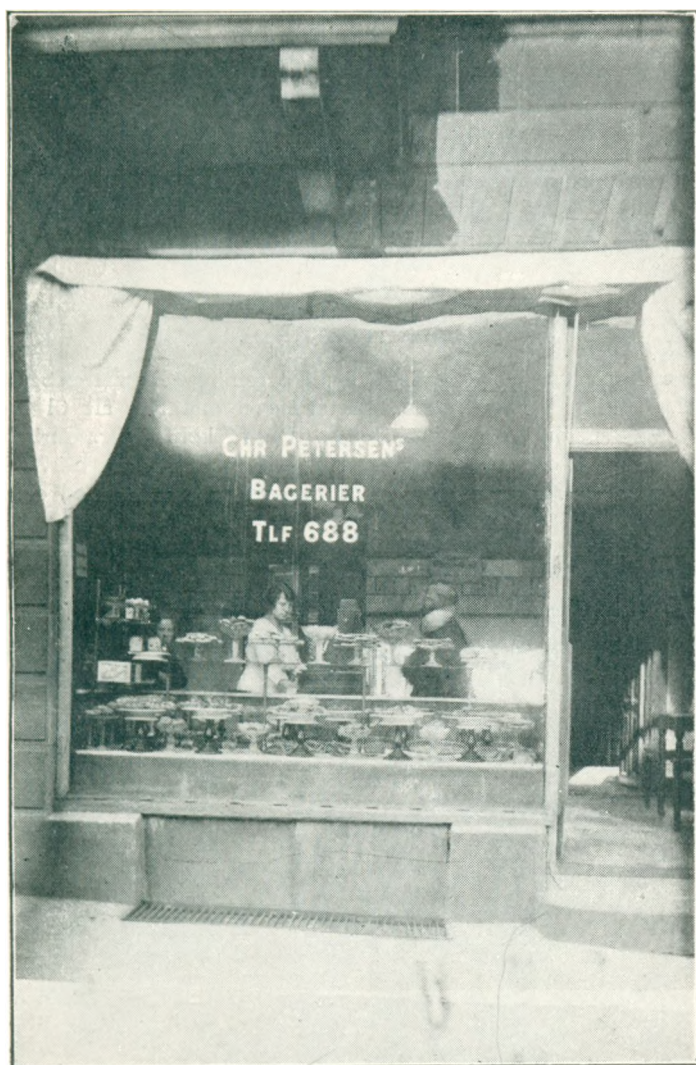
Bagermester Carl Christensen's Forretning er grundlagt 1908 paa Gl. Jernbanevej. Forretningen er i Aarenes Løb udvidet, saa at C. Christensen har maattet oprette 3 Filialer, som er beliggende henholdsvis Brostræde 2, Stengade 19 og Set. Annagade 49. I 1920 ombyggede C. Christensen Bageriet fuldstændig og indlagde samtidig moderne

Maskiner. Til Forretningens Varetransport benyttes eget Kørøjtøj. Bagermester Christensen har foruden Detailsalg, Leverancer til flere større Institutioner. Ved Virksomheden er beskæftiget 20 Personer. —

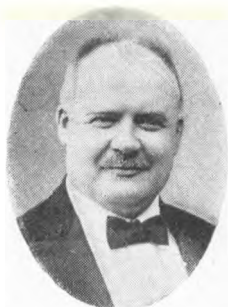
Bagermester Carl Christensens Forretning.

Bagermester Chr. Petersen's Forretnings Grundlæggelse gaar langt tilbage i Tiden. I 1914 overtog Chr. Petersen Forretningen. Han begyndte straks at foretage en Del Ombygninger og installerede nye Ma-

Eksterior fra Bagermester Chr. Petersens Virksomhed.

skiner i Bageriet. Chr. Petersen har faaet sin Uddannelse i Græsted. Forretningen omfatter Bageri og Konditori og har 5 Udsalg, den beskæftiger ca. 7 Personer. Ejendommen, som Virksomheden er beliggende i, tilhører Chr. Petersen. —

Bagermester Chr. Petersen.

Snedkermester Chr. Christensens Forretning, Blomstræde 23, er grundlagt 1912 af Indehaveren. Forretningen omfatter alt til Møbel- og Bygningssnedkeri hørende Arbejde. I 1914 købte Chr. Christensen Ejendommen i Stengade 80—82 og i 1917 købtes Ejendommen i 78, hvori der indrettedes Maskinsnedkeri med moderne Maskiner med elektrisk Drift.

Forretningen beskæftiger ca. 25—30 Mand.

Møbelhandler Christensens Forretning.

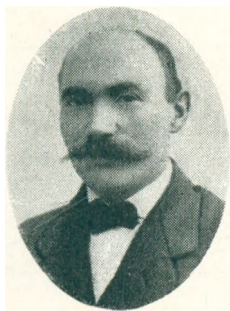

Harald Hansens Forretning.

Købmand Harald Hansen's Forretnings Grundlæggelse kan ikke bestemt opgives. I 1863 overtog Købmand Rasmussen Forretningen efter Købmand Kørnerup og drev den til 1898. Da Købmand Rasmussen døde overtog hans Svigersøn Harald Hansen Forretningen. Harald Hansen etablerede sig i 1891 i Skt. Annagade, men flyttede efter Svigerfaderens Død til de nuværende Lokaler. Forretningen omfatter Kolonial, Vin og Delikatesser. Harald Hansen er Formand for Handelsforeningen, hvilket Tillidshverv han har beklædt siden 1905. Desuden beklæder han ikke saa faa andre Tillidsposter.

Forretningens Domicil er i Stengade 42.

Savværket Birkedal, Helsingør, er anset for at indtage en god Stilling indenfor Branchen. Virksomheden er forsynet med gode tekniske

P. Berthelsen.

Birkedal Savværk.

Hjælpemidler, der sætter det i Stand til at effectuere de indløbne Ordre. Savværket Birkedal udfører alle til Branchen hørende Arbejder.

Hugs Stolefabrik.

Huegs Stolefabrik, Helsingør, er en meget betydelig Virksomhed indenfor Branchen. Virksomheden omfatter Fabrikation af alle Arter af Stole med Salg til Landets Møbelhandlere. Virksomheden er forsynet med gode Maskiner og øvrigt Tilbehør, saa det er muligt at effektivt udføre alle Ordre. —

L. Niensens Maskinfabrik.

Maskinfabrikant L. Nielsen, Helsingør, er Indehaver af en af Helsingørs mere bekendte industrielle Virksomheder, paa hvis Værksteder fremstilles betydelige ny Maskiner og komplette Anlæg, ligesom

Herreekviperingsforretningen »Tip-Top«.

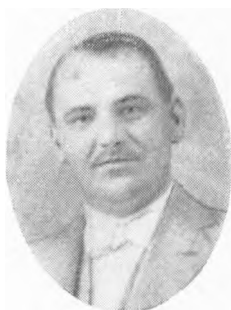
der igennem Aarets Løb foretages større Reparationer og Omforandringer af ældre Maskiner.

Herreckviperingsforretningen »Tip Top«, Helsingør, er en velforsynet Forretning indenfor Herreckviperingsomraadet, som al Tid fører det nyeste og bedste frem. Dens Indehaver er J. R. Jensen.

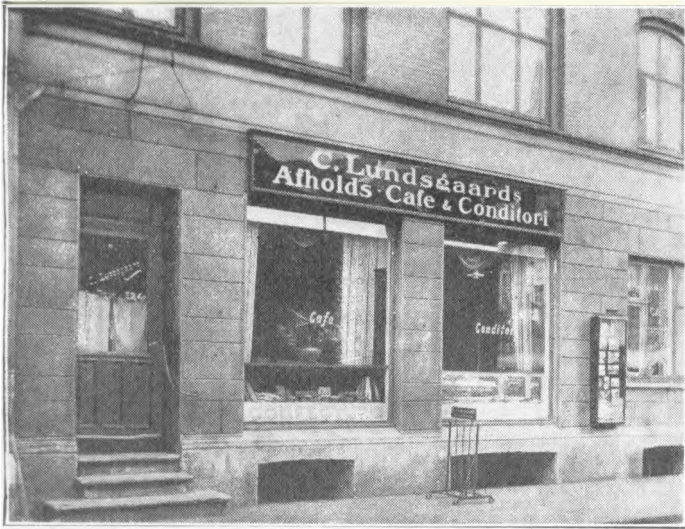
Isenkrammer Seidenfadens Virksomhed.

Isenkrammer V. Seidenfaden, Helsingør, driver en betydelig Handel med alle Varer indenfor Isenkrambranchen. Køkkenudstyr, Porcellæn og Værktøj. Forretningen er velassorteret og konkurrencedygtig i enhver Henseende.

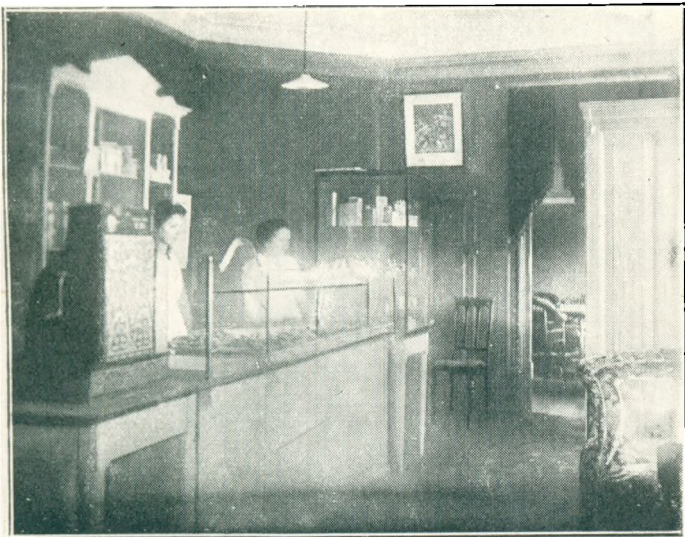
Conditør Chr. Lundsgaard.

Konditor Chr. Lundsgaard's Forretning, Bramstræde 3, er grundlagt 1906. I 1911 overtog Chr. Lundsgaard Forretningen, og har i den forløbne Tid arbejdet den betydelig frem. Forretningen omfatter kun Konditori og er i alle Maader tidssvarende indrettet. Hr. Lundsgaard begyndte under meget beskedne Forhold, men Forretningen er nu ført frem til en betydelig Virksomhed som beskæftiger 1 Svend, 2

Eksteriør fra Chr. Lundsgaards Virksomhed.

Lærlinge og 5 Damer. Chr. Lundsgaard's Lokaler er Samlingssted for Byens Ungdom, som i Aftentimerne kan sidde her og nyde forskellige Forfriskninger som Kager, Kaffe, Sodavand og alkoholfric Ølsorter. —

Interiør fra Chr. Lundsgaards Virksomhed.

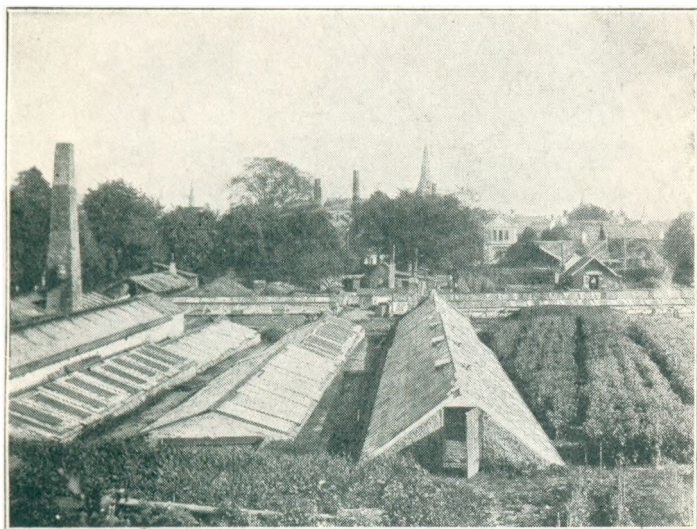
Louise Ørntofts Virksomhed

Trikotagehdl. Louise Ørntofts Forretning er grundlagt 1910. I 1914 overtog Louise Ørntoft Forretningen som hun har drevet betydeligt frem gennem Aarene. Forretningen omfatter alt til Trikotage og Børneudstyr hørende. Til Forretningen er knyttet et Personale paa 3 Personer.

Ejendommen, hvori Helsingør Likerfabrik har sine Lokaler.

Helsingør Likørfabrik er en Fortsættelse af Tvedes Likørfabrik. Forretningen overtoges i 1919 af den nuværende Indehaver, C. H. Petersen, og han har i den forløbne Tid arbejdet den betydelig frem. Forretningen omfatter Fabrikation af Likører, samt andre Sorter af Spirituosa. Forretningen har saavel en gros som en detail Salg. Fabrikken er fuldt ud moderne og tidssvarende indrettet.

Ditmers Handelsgartneri.

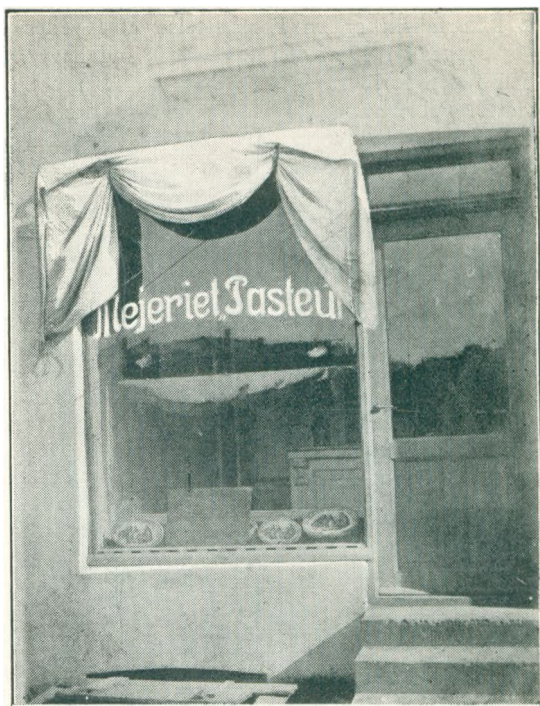
Handelsgartner Ditmer, Helsingør, driver et stort Handelsgartneri med alle Aarstidens Specialiteter. Gartneriet tilplanter og bearbejder et større Jordareal, hvorpaa findes betydelige Væksthusc, Mistbænke og Mistbænkvinduer. Gartneriet er i enhver Henseende tidssvarende. —

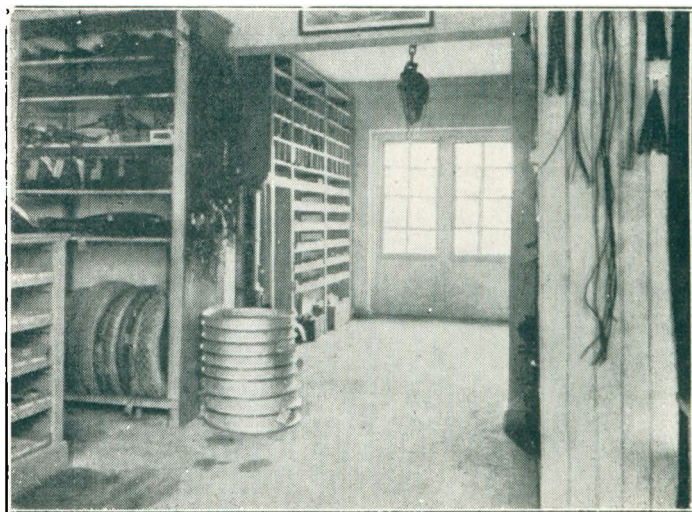
Fotograf Schomburg.

Mejeribestyrer E. Kristensen.

Mejeriet »Pasteur« Udsalg.

Fra Automobilhandler Granholms Virksomhed.

Mejeriet Pasteur, Helsingør, driver en omfattende Forretning i Helsingør med Salg af alle Arter af Mejeriprodukter. Virksomheden er gennem de forløbne Aar arbejdet frem til en meget betydelig Virksomhed, med et anerkendt Navn indenfor Mejeribranchen.

Automobilhandler J. C. Granholm, Helsingør, er Foregangsmanden paa Automobilomraadet; til enhver Tid forsynet med gode Vogne og Tilbehør. Til Virksomheden er knyttet et betydeligt Reparationsværksted.

Amatørfotografen.

Fotograf S. Schomburgs Forretning er grundlagt i 1918 af S. Schomburg. Forretningen omfatter alt til Fotografien hørende, ligeledes udfører Forretningen Fremkaldelser, Kopiering og Forstørrelser. Forretningen er den eneste Specialforretning i Helsingør, den har en Filial i Espergårde og har i Sommermaanederne Udsal i Hornbæk.

Rudolf Puggaards Forretning.

Rudolf Puggaards Forretning, Bjergegade 1, er grundlagt 1903 som Osteforretning af Richard Vagner. I 1911 overtog R. Puggaard Forretningen og førte den videre i Ostebranchen indtil 1917, da den blev udvidet og ombygget og fik tillagt Charcuteri. I 1919 blev hele Ejendommen ombygget fuldstændig, og fik derefter sin nuværende Skikkelse. Omsætningen har i de forløbne Aar en stærk Stigning, idet den det første Aar var Kr. 18.000 mod Kr. 325.000 i 1920. Til Varetransport benyttes egen Bil. Forretningen beskæftiger ca. 10 Personer.

Wibroes Mølle.

Christinemøllen, Helsingør, hvis Indehaver er Møller Wibroe, er en hollandsk Vindmølle, hvis Tilstedeværelse ved en større By nok hører Fortiden til. Christinemøllen har dog ikke i Sinde at nedlægge Arbejdet, den er netop indrettet indvendig saa moderne som mulig, udstyret med gode nutidssvarende Maskiner, saa den kan tage Konkurrencen op med de mere moderne Dampmøller. Udvendig gør Møllen et tiltalende Indtryk og forener Landskabet med mere Liv — saa det kun er med Beklagelse man ser Møller af denne Art forsvinde.

Bagermester Søren Friis' Forretning, Stengade 34, Helsingør, er grundlagt 1842 af Langkilde, senere overtog hans Søn, C. Langkilde, Forretningen. I September 1916 overtog Søren Friis Forretningen. I den

Møller Wibroe.

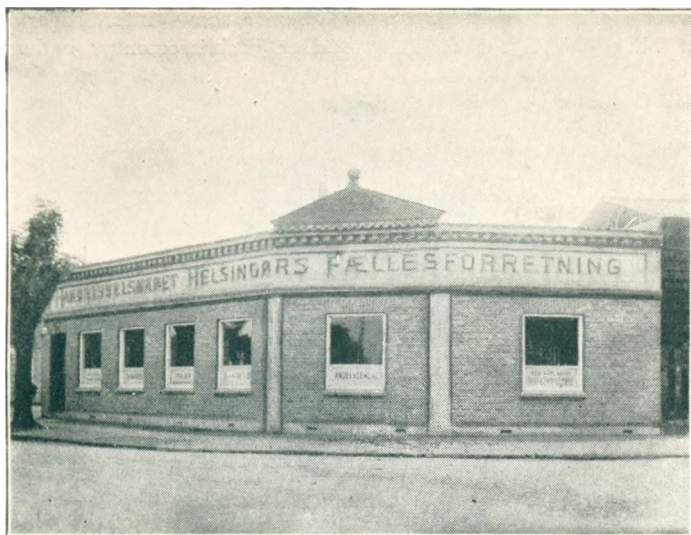
S. Friis.

Tid han har haft denne har han ført den frem i samme Stil som forhen. S. Friis har faaet sin Uddannelse i Helsingør. I den Tid Lejrene bestod havde S. Friis en stor Leverance hertil. Virksomheden omfatter Bageri og Konditori.

Bagermester S. Friis' Forretning.

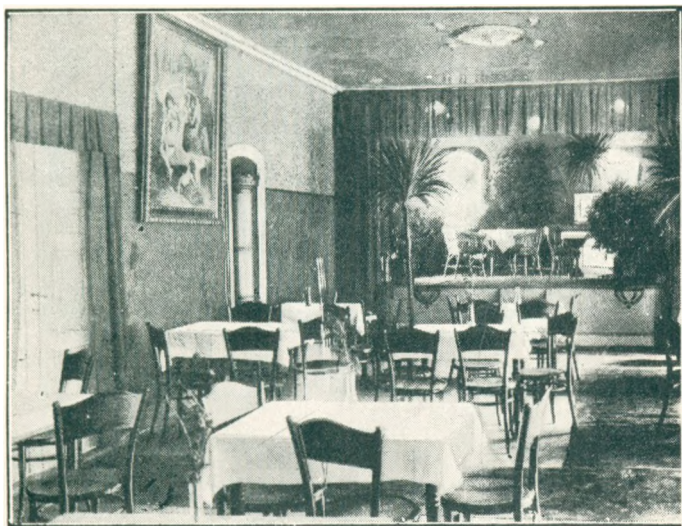
Handelsselskabet Helsingørs Fællesforretning, Aktieselskab, Helsingør, driver en meget betydelig og omfattende Handel i Helsingør og Opland. Af de Varer som særlig maa nævnes som Forretningens Spe-

Handelselskabet Helsingørs Fællesforretning.

cialiteter horer Kul, Trælast, Tommer, Cement, Bygningsartikler, Koks og Cinders. Firmaet er i stadig Udvikling.

Etablisementet Sommerlyst overtoges i Aaret 1919 af Restauratør S. Hansen. Etablisementet er meget søgt, og har gennem Aarene

Interiør fra Hotel Sommerlyst.

erhvervet sig et fast Publikum, der Sommer som Vinter, søger hertil for at blive delagtige i de Adspredelser Etablissementet byder paa.

Restauratør Petersen.

Marianelund Kro ligger 8 Km. fra Helsingør, den er grundlagt 1528, og mange berømte Personer har i de svundne Tider opholdt sig her. Holger Drachmann boede i 15 Aar paa Kroen, og skrev nogle af sine bedste Værker her. — I Aaret 1920 overtoges Kroen af Skotøjshandler Petersen, Helsingør, der tro mod de gamle Traditioner fører den videre i det gamle Spor. —

Marianelund Kro.